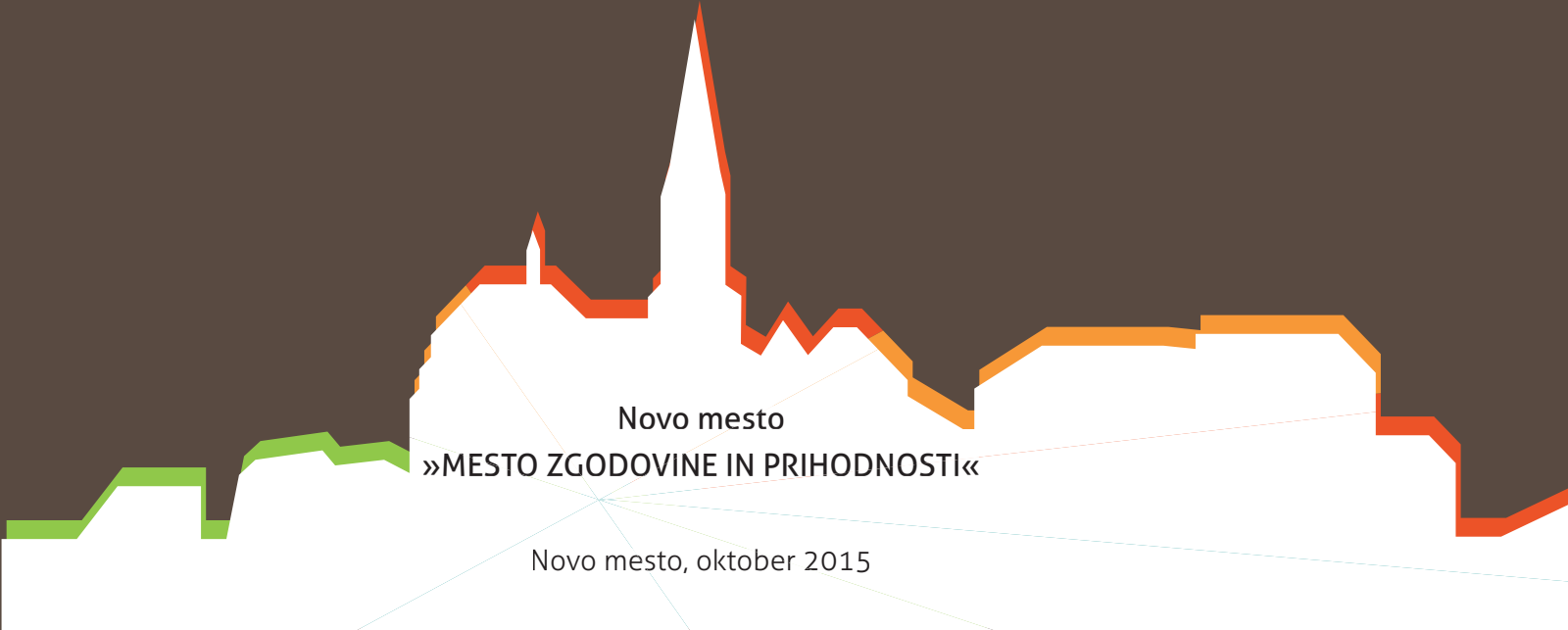

TRAJNOSTNA URBANA STRATEGIJA NOVO MESTO 2030

Novo mesto
»MESTO ZGODOVINE IN PRIHODNOSTI«

Novo mesto, oktober 2015

- Dokument: **TRAJNOSTNA URBANA STRATEGIJA NOVO MESTO 2030
oktober 2015**
- Pripravljaevc: **Mestna občina Novo mesto, Seidlova cesta 1, Novo mesto**
- Odgovorna oseba pripravljavca: **Gregor Macedoni, župan**
- Vodja projektne skupine: **Boštjan Grobler, podžupan**
- Koordinatorja priprave: **Tjaša Kump Murn, Razvojni center Novo mesto, d.o.o.
Izidor Jerala, Mestna občina Novo mesto**
- Člani ožje projektne skupine: **dr. Vida Čadonič Špelič, direktorica Mestne občine Novo mesto
Mojca Tavčar, Mestna občina Novo mesto
Alenka Muhič, Mestna občina Novo mesto
mag. Jože Kobe, Mestna občina Novo mesto
Mateja Jerič, Mestna občina Novo mesto
Aleš Berger, Mestna občina Novo mesto**
- Člani širše projektne skupine: **Franci Bratkovič, Razvojni center Novo mesto, d.o.o.
Jožica Povše, Razvojni center Novo mesto, d.o.o.
Aleksandra Pavlič, Razvojni center Novo mesto, d.o.o.
Simon Jeraj, Razvojni center Novo mesto, d.o.o.
Simon Kovačič, Razvojni center Novo mesto, d.o.o.
Sara Draškovič, Mestna občina Novo mesto
Aleš Šurla, Mestna občina Novo mesto
Jure Duh, Mestna občina Novo mesto
Vera Vesely, Mestna občina Novo mesto
mag. Janja Macedoni, Mestna občina Novo mesto
Melita Muren, Mestna občina Novo mesto
Viktorija Tekstor, Mestna občina Novo mesto
Janja Novosel, Mestna občina Novo mesto
Miha Udovč, Mestna občina Novo mesto**

KAZALO VSEBINE

	NAGOVOR ŽUPANA	7
1.	UVOD	9
2.	ZAKAJ POTREBUJEMO TRAJNOSTNO URBANO STRATEGIJO?	10
2.1.	NAMEN PRIPRAVE	10
2.2.	METODOLOGIJA PRIPRAVE	10
3.	OBMOČJE TRAJNOSTNE URBANE STRATEGIJE	12
3.1.	PREDSTAVITEV NOVEGA MESTA	12
3.2.	OPREDELITEV OBMOČJA TRAJNOSTNE URBANE STRATEGIJE	13
3.3.	PRIKAZ URBANEGA OBMOČJA	14
4.	ANALIZA URBANEGA OBMOČJA	15
4.1.	KLJUČNE UGOTOVITVE NA PODROČJU PROSTORA, OKOLJA IN PROMETA	15
4.2.	KLJUČNE UGOTOVITVE NA GOSPODARSKEM PODROČJU	19
4.3.	KLJUČNE UGOTOVITVE NA PODROČJU KVALITETE ŽIVLJENJA IN VKLJUČUJOČE DRUŽBE	21
4.4.	KLJUČNE UGOTOVITVE NA PODROČJU KMETIJSTVA IN POVEZAVE PODEŽELJA Z MESTOM	22
5.	SWOT ANALIZA	23
6.	KLJUČNI RAZVOJNI IZZIVI URBANEGA OBMOČJA	27
6.1.	IZZIVI DEMOGRAFSKEGA RAZVOJA IN RAZVOJA DRUŽBE	27
6.2.	IZZIVI NA PODROČJU IZBOLJŠANJA STANJA OKOLJA	28
6.3.	IZZIVI NA PODROČJU SPODBUJANJA RAZVOJA GOSPODARSTVA IN PODPORNIH DEJAVNOSTI	29
6.4.	IZZIVI NA PODROČJU VKLJUČENOSTI PODEŽELJA V RAZVOJ MESTA	29
7.	KAKŠNO MESTO ŽELIMO?	30
7.1.	VIZIJA	30
7.2.	SLOGAN IN LOGOTIP	31
7.3.	PREDNOSTNE USMERITVE, IZZIVI IN CILJI	32
8.	UKREPI IN AKTIVNOSTI ZA DOSEGO CILJEV	33
9.	LOKACIJE PREDNOSTNIH NALOŽB	47
10.	SKLADNOST STRATEGIJE Z OSTALIMI DOKUMENTI	48
10.1.	PREVERITEV SKLADNOSTI S STRATEŠKIMI NACIONALNIMI DOKUMENTI	48
10.1.1.	Operativni program za izvajanje kohezijske politike 2014 – 2020	48
10.1.2.	Strategija prostorskega razvoja Slovenije	51
10.1.3.	Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji	53
10.2.	PREVERITEV SKLADNOSTI Z RRP	54
10.3.	SKLADNOST S SMERNICAMI ZA PRIPRAVO TRAJNOSTNE URBANE STRATEGIJE	56
10.4.	SKLADNOST S SPREJETIMI OBČINSKIMI AKTI	59
11.	VKLJUČEVANJE JAVNOSTI	62
12.	VIRI	65
13.	PRILOGE	66

NAGOVOR ŽUPANA

1. UVOD

Novo mesto je mesto z bogato zgodovino in tradicijo, je mesto, ki je vedno poskrbelo, da je kljub različnim časovnim obdobjem ostajalo gospodarsko, upravno, kulturno, versko, izobraževalno in športno središče v jugovzhodnem delu Slovenije. V razprave o zgodovini dolenjske metropole se prikradejo celo pravljice, kot je tista „o velikanskem mestu, ki se je razprostiralo tod in segalo v rimski dobi celo do Hmeljnika¹“. Mesto geografsko res ni obširno, a je imelo v zgodovini pomembno vlogo na vseh aspektih družbenega življenja meščanov, kar mu je dodalo večjo težo in pomen. Arheološka odstiranja o življenju prvih naseljencev na projektnem območju kažejo, da je železova ruda omogočila bogat razcvet naselij na naravno dobro varovanih gričih. Pravi razcvet je po arheoloških ostalinah sodeč prostor Novega mesta dosegel sredi prvega tisočletja pr.n.št. (Cvetoči Halštat). Že v času od 8. do 1. stoletja pred Kristusom se je Novo mesto uvrščalo med pomembnejša kulturna središča, skozi mesto je kasneje potekala pomembna rimska prometna pot in Rimljani so pustili pomembne sledi, ki jih vsakodnevno srečujemo v mestnem jedru. V letu 1365 je nadvojvoda Rudolf Habsburški mestu podelil meščanske pravice, mesto se je takrat imenovalo Rudolfswerth, a že od vsega začetka so ga začeli prebivalci imenovati Novo mesto, saj je bilo takrat mesto res novo. Od takrat dalje prebivalci Novega mesta uživajo status meščana, status, ki je takrat zagotavljal osebno svobodo. Mesto je dobilo mestno samoupravo, lastne in voljene sodnike, pravico do trgovanja in sejmov. Pod takratnim Gradcem, današnjim Kapitljem, se je pričel razvoj Novega mesta.

V večstoletnem razvoju je mesto doživelo številne svetle trenutke. Ideja narodnega prebujanja je v mestu pustila Narodni dom in kasneje dosegla vrh v ustanovitvi lastne države, našega mesta so se gospodarska, tehnična in družbena dogajanja v Evropi močno dotaknila. Na drugi strani je doživelo tudi temna obdobja, kot je bil na primer gospodarski zaton mesta z ustanovitvijo Karlovca v 16. stoletju. Mesto je doživelo celo trenutke apokalipse, vsaj tako si danes lahko razlagamo poskus fizičnega uničenja mesta z zračnim bombardiranjem ne tako davnega leta 1943. A mesto se je vedno oziralo v prihodnost in uspešno delovalo naprej, kljub takratnim izzivom. Mesto se je stalno razvijalo, zdi se, da po temnih obdobjih še odločneje in danes je naša odgovornost, da ga skrbno upravljamo in predamo zanamcem še boljšega.

Danes je Novo mesto regionalno urbano središče Jugovzhodne Slovenije s preko 140.000 prebivalci. Nosi izjemno gospodarsko, upravno, zdravstveno, kulturno in izobraževalno vlogo, ki po svojem pomenu daleč presega regionalne okvire. Novo mesto je valilnica izjemnih talentov (režiserjev, fotografov, plesalcev, glasbenikov, športnikov, pisateljev in gledališčnikov), ki delujejo v že obstoječih institucijah, a hkrati jim moramo ponuditi okolje, v katerem bodo lahko še naprej ustvarjali in Novo mesto zaznali kot kulturni, športni, gospodarski in multikulturni center lokalnih skupnosti Dolenjske. Mesto ima tri bistvene stebre – gospodarskega, kulturnega in izobraževalnega, institucije (Dolenjski muzej, Kulturni center Janeza Trdine, Knjižnica Mirana Jarca, Gledališče APT, Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele Krajine, Območno obrtno - podjetniška zbornica Novo mesto, RIC Novo mesto, srednje in visoke šole, Glasbena šola Mirana Jarca itn.), ki tovrstne dejavnosti podpirajo, so v mestu ključne, saj se zaradi le-teh omogoča razvoj in vzpostavitev Novega mesta kot središča Dolenjske.

Pred Novim mestom so novi izzivi. Po vstopu Slovenije v Evropsko unijo je postalo evropsko mesto, ki mora pri svojem razvoju poleg lastnih in državnih, uresničevati tudi skupne evropske cilje. V obdobju finančne perspektive 2007 - 2014 je mesto osredotočeno investiralo v infrastrukturo namenjeno varstvu okolja. Ob prehodu v obdobje finančne perspektive 2014 -2020 se pomembno spreminjajo ključni razvojni izzivi. Postaja jasno, da se je z novimi izzivi mogoče učinkovito soočiti samo s celostnimi pristopi, ki so teritorialno prilagojeni lokalnim posebnostim. Pomemben postaja vidik celostnih teritorialnih naložb.

1 Zgodovina dolenjske metropole, Ivan Vrhovec (priretil Anton Podbevšek), Novomeška knjiga, Slovenska matica v Ljubljani, 2007

2. ZAKAJ POTREBUJEMO TRAJNOSTNO URBANO STRATEGIJO?

2.1 NAMEN PRIPRAVE

V mestu je dozorelo spoznanje, da je za učinkovito soočanje z novimi izzivi nujno uskladiti in v soglasju z deležniki sprejeti strateške odločitve za pripravo ključnih projektov in ukrepov za soočanje s prepoznanimi izzivi in doseganje zastavljenih razvojnih ciljev. Sprejete odločitve morajo biti:

1. **Trajnostne**, da bo Novo mesto raznoliko in produktivno mesto za dolgoročno vzdrževanje blaginje prebivalcev, ki je odvisna od naravnega okolja in odgovorne uporabe naravnih virov.
2. **Urbane**, da bo Novo mesto prostor bivanja, dela, ustvarjanja, izobraževanja, znanja in druženja, v katerem se razvijajo inovacije in tehnologije za dolgoročno vzdrževanje blaginje prebivalcev, ki je odvisna od produktivnosti in družbene enakopravnosti.
3. **Strateške**, da bo Novo mesto zagotavljalo blaginjo prebivalstva načrtno, z dolgoročnim načrtom dejanj, potrebnih za reševanje prepoznanih problemov pri doseganju zastavljenih ciljev.

Novo mesto je pristopilo k pripravi Trajnostne urbane strategije za obdobje do leta 2030 (v nadaljnjem besedilu: TUS NM 2030) z namenom oblikovanja in določitve strateških usmeritev razvoja mesta. Za projekte, ki jih bo mesto evidentiralo v izvedbenem delu TUS NM 2030, se bodo iskali viri financiranja za uspešno doseganje ciljev. Del projektov se bo v programskem obdobju 2014 -2020 financiralo tudi iz sredstev evropske kohezijske politike. 7. člen Uredbe o Evropskem skladu za regionalni razvoj (ESRR)² določa, da se trajnostni urbani razvoj izbranega urbanega območja lahko financira le na podlagi sprejete TUS NM 2030. Ti projekti morajo izkazovati celovitost. V TUS NM 2030 identificirani problemi morajo biti obravnavani na povezan način, tako da izpolnjujejo cilje najmanj dveh prednostnih osi iz Operativnega programa kohezijske politike.

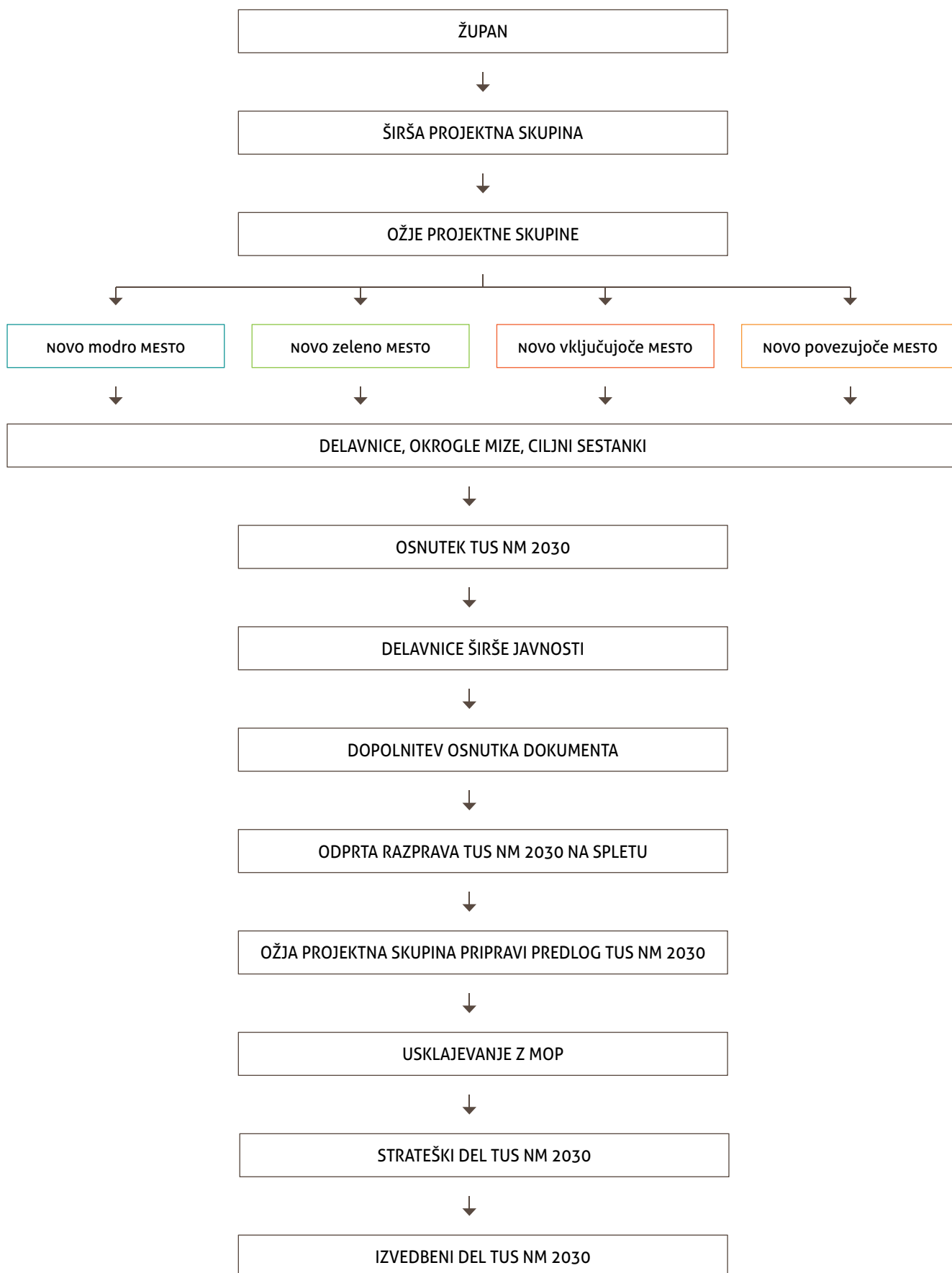
2.2 METODOLOGIJA PRIPRAVE

Aktivnosti v zvezi s pripravo Trajnostne urbane strategije Novega mesta 2030 so se pričele v mesecu decembru 2014, ko se je izdelal načrt priprave. Na uvodnem sestanku kolegija župana se je določila struktura projektne skupine. Določilo se je vsebinska področja in glavne koordinatorje le-teh. Skupina je v pripravo vključevala strokovnjake različnih področij. Po usklajenih iztočnicah se je začelo komuniciranje in analiziranje posameznih področij s širšo javnostjo (delavnice, okrogle mize, ciljni sestanki). Širša skupina je nato vse nove predloge ovrednotila in v okviru ožje skupine pripravila dokumente za delavnice. Delavnice so vodili posamezni koordinatorji področij. K sodelovanju na delavnice so bili poleg skupnosti vabljeni tudi ciljni strokovnjaki za določena področja. Na podlagi zaključkov delavnice in dodatnih usmeritev širše javnosti, ki so jih prispevali posamezniki, društva, NVO, predstavniki izobraževalnih institucij, kulture, gospodarstva, strokovnjaki vključenih področij, se je dokument dopolnil in bil dva meseca objavljen na spletni strani Mestne občine Novo mesto. Občani so ga lahko ponovno pregledali in podali na objavljen elektronski naslov svoje predloge. Širša skupina je nato pobude in predloge ovrednotila ter jih uskladila po vsebini in obsegu. Na koncu je ožja skupina strateški del dokumenta spravila v predpisani okvir.

Strateškemu delu sledi v letu 2016 tudi izvedbeni del, ki bo vseboval konkretne projekte, nosilce, finančne vire za njihovo izvajanje in terminske plane.

² Uredba EU o Evropskem skladu za regionalni razvoj (ESRR), št.1301/2013.

Organigram: Priprava Trajnostne urbane strategije Novo mesto 2030

3. OBMOČJE TRAJNOSTNE URBANE STRATEGIJE

3.1 PREDSTAVITEV NOVEGA MESTA

Novo mesto je urbano središče Mestne občine Novo mesto (v nadaljevanju MO Novo mesto), ki je ena od enajstih mestnih občin v Republiki Sloveniji. Naselje Novo mesto leži ob reki Krki, je tudi upravno, izobraževalno, zdravstveno, gospodarsko, versko in kulturno središče širše regije Jugovzhodna Slovenija. Novo mesto je s svojo industrijo nosilec najhitrejšega gospodarskega razvoja v regiji. Novo mesto je jedro gospodarskega in tudi prostorskega razvoja v občini in ima glede na gospodarski, kulturni, izobraževalni, upravni in prometni pomen velik potencial, da se še bolj okrepi kot regijsko središče nacionalnega pomena. Razlogi za to so predvsem geografska lega in zgodovinska vloga naselja (med Zagrebom in Ljubljano je Novo mesto edino naselje s centralnimi funkcijami višjega ranga, ki je v neposredni bližini avtoceste) in zgodnja industrializacija ter razmeroma visoka opremljenost s centralnimi dejavnostmi. Novo mesto je najpomembnejše industrijsko naselje v širšem območju, zato močno privablja delovno silo v Novo mesto. Njegov vpliv ni omejen samo na Jugovzhodno Slovenijo, močan je tudi v Posavju, glede določenih dejavnosti pa tudi čezmejno na Hrvaškem. Že danes je eno močnejših žarišč gospodarskega razvoja v državi, zlasti zaradi velikih in gospodarsko uspešnih podjetij (Tovarna zdravil KRKA, Revoz, Adria Mobil, TPV), ki bodo tudi v prihodnje imela veliko vpliva na gospodarski in družbeni razvoj Mestne občine Novo mesto in regije. Novi trendi v turizmu kažejo na dobre, a še ne povsem izkoriščene možnosti. V Novem mestu so glede na preostalo območje občine zagotovljene najboljše prostorske razmere za izvajanje regionalnih programov na področju kulture, šolstva, športa, zdravstva in socialnega varstva. Tu imajo sedež številne državne upravne institucije, ki pokrivajo območje občine oziroma regije.

Novo mesto leži v zahodnem delu Krške kotline (Novomeške pokrajine), ob izrazitem okljuku Krke, med Gorjanci na jugu in Raduljskim hribovjem na severu. Skozi mesto potekajo pomembne prometne poti: na severu avtocesta A2 Ljubljana – Obrežje, v smeri sever-jug glavna cesta med Belo krajino (Metliko) in Novim mestom, v smeri vzhod-zahod (ob Krki) pa regionalni cesti med Ivančno Gorico, Žužemberkom in Sotesko ter Sotesko, Novim mestom, Šentjernejem in Čatežem ob Savi.

Tabela 1: Statistični podatki za MO Novo mesto za leto 2013

Podatki za leto 2013	Mestna občina Novo mesto	Slovenija
Površina km ²	236	20.273
Št. prebivalcev	36.320	2.059.114
Št. moških	17.993	1.019.658
Št. žensk	18.327	1.039.456
Naravni prirast	119	1.777
Skupni prirast	46	2.264
Št. vrtcev	23	960
Št. otrok v vrtcih	1.706	83.700
Št. učencev v osnovnih šolah	3.235	163.229
Št. dijakov (po prebivališču)	1.452	76.714
Št. študentov (po prebivališču)	1.930	90.622

Število delovno aktivnih prebivalcev (po prebivališču)	14.502	793.597
Št. zaposlenih oseb	20.151	698.724
Št. samozaposlenih oseb	1.330	94.873
Št. registriranih brezposelnih oseb	2.046	119.827
Povprečna mesečna bruto plana na zaposleno osebo (EUR)	1.723,95	1.523,18
Povprečna mesečna neto plača na zaposleno osebo (EUR)	1.116,34	997,01
Št. podjetij	2.885	182.089
Prihodek podjetij (1.000 EUR)	3.310.555	90.625.516
Št. stanovanj, stanovanjski sklad	13.650	857.007
Št. osebnih avtomobilov	19.356	1.063.795
Količina zbranih komunalnih odpadkov (tone)	12.211	659.848

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

3.2 OPREDELITEV OBMOČJA TRAJNOSTNE URBANE STRATEGIJE

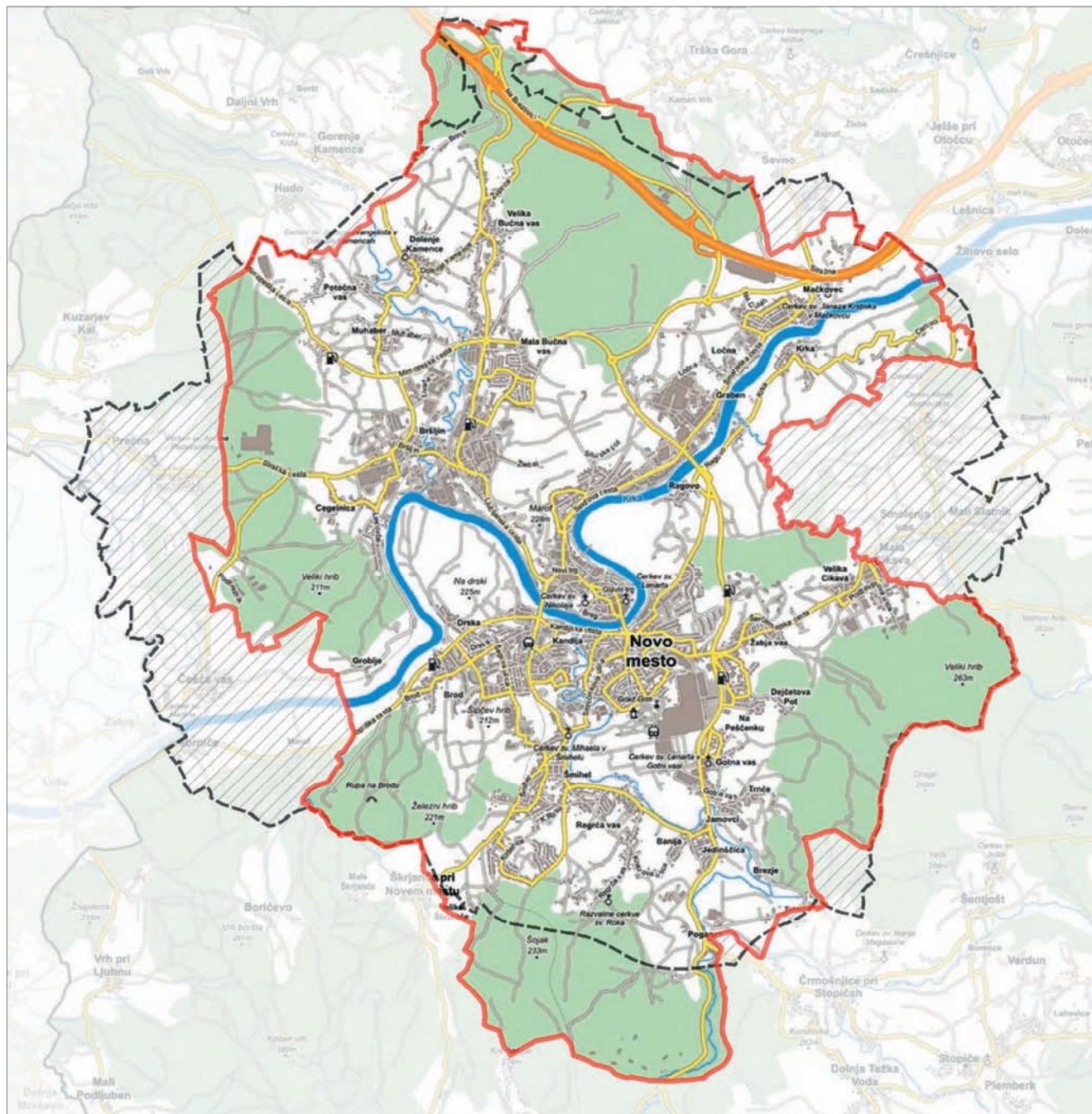
Slovenija načrtuje izvajanje evropske kohezijske politike programskega obdobja z osredotočenostjo na 11 tematskih ciljev, ki se navezujejo na Strategijo EU 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast. 7. člen Uredbe o Evropskem skladu za regionalni razvoj (1301/2013) določa, da se trajnostni urbani razvoj lahko financira le na podlagi izbranega urbanega območja mestnega naselja ali naselja mestnih območji. Območje strategije vsebinsko pokriva območje mesta Novo mesto, kot je določeno z mejo Urbanističnega načrta Novega mesta v Občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Novo mesto (Uradni list RS, št. 101/09). Urbanistično določena meja Novega mesta je večja od meje naselja Novo mesto, ki je po metodologiji Statističnega urada Republike Slovenije po merilu št. 1 (naselje s 3.000 in več prebivalci) opredeljeno kot mestno naselje. Strategija mora zaradi svoje celovitosti obravnavati mesto v funkcionalni celoti, zaradi pogojev financiranja, pa se s strategijo predlagani ukrepi financirani iz evropskih sredstev nanašajo le na ožje območje naselja Novo mesto, kot je določeno v registru prostorskih enot, ki ga vodi Geodetska uprava RS. To je urbano območje CTN za mestno naselje Novo mesto.

Območje TUS NM 2030 je širše. Obsega urbano območje določeno z Urbanističnim načrtom za naselje Novo mesto. Območje obsega krajevni skupnosti (KS): KS Center, KS Kandija – Grm, KS Drska, KS Majde Šilc, KS Žabja vas, KS Ločna – Mačkovec, KS Bršljin, KS Bučna vas, KS Gotna vas, KS Šmihel, KS Regrča vas, KS Mestne njive in dele območij KS Prečna, KS Mali Slatnik ter KS Otočec.

Meja območja v naravi poteka severno od avtoceste A2 Ljubljana - Obrežje, na severovzhodu poteka po robu območja Straže, kjer se obrne proti jugu in na vzhodni strani zajame soseske Krka, Graben in Velika Cikava. Na jugovzhodnem delu prečka gozdno območje Gotenški boršt, se pri Ukratu obrne proti zahodu in na južnem delu zajame Pogance, Sveti Rok, Regrške Košenice ter Mrvarjev hrib. Pri Mrvarjevem hribu se meja TUS NM 2030 odkloni rahlo proti severozahodu, prečka gozdno območje Brodskega gozda ter pri izlivu Temenice prečka reko Krko. Od tu naprej poteka proti severu in zajame območje ulice Groblje, območja Podbreznika in Velodroma, zajame celotno območje Adrie Mobil nato proti severu prečka gozdno območje pri Žabjeku ter poteka vse do RTP Hudo. Tu se meja odkloni proti severovzhodu in zajame Potočno vas, Dolenje Kamence ter zahodni novomeški priključek avtoceste.

3.3 PRIKAZ URBANEGA OBMOČJA

Karta št. 1: Prikaz urbanega območja Mestne občine Novo mesto

Vir: RPE GURS, 2015 in SURS 2013

M 1:50.000

Legenda:

- OBMOČJE IZVAJANJA MEHANIZMA CTN ZA MESTNO NASELJE NOVO MESTO, VIR: RPE GURS, 2015 IN SURS 2013
- URBANO OBMOČJE TUS NM 2030 , OBMOČJE UZ NM IZ OPN MONM
- OKOLICA MESTNEGA OBMOČJA

4. ANALIZA URBANEGA OBMOČJA

Pri pripravi TUS NM 2030 se je preverilo aktualno stanje na področju prostorskega razvoja urbanega območja Novega mesto, tako da bo TUS NM 2030 z vizijo, prednostnimi usmeritvami, cilji in ukrepi sledila začrtanim strateškimi izhodiščem in ciljem prostorskega razvoja, ki so določeni v strateškem delu OPN.

4.1 KLJUČNE UGOTOVITVE NA PODROČJU PROSTORA, OKOLJA IN PROMETA

Geografska lega

Novo mesto je prestolnica Dolenjske. Leži sredi gričevnate pokrajine v rečnem zavoju reke Krke. Mestni obod sestavljajo na jugovzhodu Gorjanci, na jugozahodu Ljuben (546 m), na zahodu vzrastki Kočevskega Roga, na severu pa vinorodna Trška gora (428 m). Staro mestno jedro, ki je krožne oblike s polmerom okoli 250 m, stoji na skalnatem apnenčastem polotoku. Obliva ga počasna sivozelena Krka, ki teče tu v treh zaporednih rečnih zavojih. Med njimi je troje pomolov. Na najbolj izrazitem srednjem pomolu stoji mesto, druga dva pa zarašča gozd; na zahodu Portovald, na vzhodu Ragov log, ki je delno preurejen v prirodni park in od 1955. leta povezan z levim bregom Krke po leseni brvi. Oba imata zdaj športno-rekreacijsko vlogo. Polotok z mestnim jedrom se najvišje dviga s Kapiteljskim hribom (202 m), ki se proti jugozahodu strmo spušča h Krki. Tu je nastal znameniti Breg, ki daje mestu svojevrstno obeležje. Skalnati strmi breg Krke prehaja od Brega proti zahodu v aluvialno rečno teraso Loko. Gladina Krke je pod Novim mestom pri zgornjem jezu ob nekdanjem mlinu na nadmorski višini 162 m. Iz starega jedra se mesto pahljačasto širi ob dohodnih cestah. Na severozahodu je najstarejši del mesta prometno-transportni in industrijski Bršljin s Cegelnico, na severovzhodu prav tako industrijski kompleksi Ločne in Mačkovca, na jugovzhodu Žabja vas in Gotna vas, na jugu Kandija, Grm in Šmihel z Regrčo vasjo in na zahodu Drska z Irčo vasjo in Brodom.

Poudarjene urbane funkcije

Ker je Novo mesto osrednje urbano središče statistične regije JV Slovenija s preko 140.000 prebivalci, ima poudarjene urbane funkcije regionalnega pomena. Te, ki zaradi bližine meje z Republiko Hrvaško segajo tudi čezmejno, zlasti v smeri proti Karlovcu. Mesto je trgovsko, upravno, sodno, zdravstveno, izobraževalno, versko in kulturno središče, sodobni urbanistični tokovi pa so zajeli tudi širše podeželje, ki izgublja kmetijsko vlogo. V mestu so se razvile močna avtomobilska, farmacevtska in kozmetična industrija ter industrija izolacijskih materialov. V gospodarskem smislu precej izstopa iz siceršnjega povprečja regije, saj kljub majhnemu deležu prebivalstva ustvarja večino gospodarskih aktivnosti v regiji, ki so izrazito izvozno usmerjene. Na državni ravni je Novo mesto med najpomembnejšimi gospodarskimi središči. Na drugi strani je zaradi izrazite centralizacije državne ravni ob hkratni odsotnosti regionalne uprave velik primanjkljaj na področju regionalne uprave in javne raziskovalne dejavnosti. Zaradi državnih varčevalnih ukrepov se določene regionalne dejavnosti iz mesta umikajo v urbana središča višjih stopenj.

Degradirana urbana območja

Za Novo mesto je primerjalno glede na druga večja slovenska mesta značilna pozna industrializacija, ki je večji zamah dobila po letu 1960. Posledično v mestu ni veliko opuščenih industrijskih površin. Največja degradirana površina je kompleks Novoteksa, ki se skladno s prostorskim aktom namenja razvoju centralnih dejavnosti. Na opuščenih vojaških območjih v Drgančevju in Češči vasi so s prostorskimi akti določene rešitve za razvoj športnih, rekreacijskih in univerzitetnih dejavnosti.

Med degradirana območja v smislu zmanjšanega potenciala za rabo in razvoj urbanih dejavnosti je mogoče prišteti zemljišča, ki še vedno niso olastninjena. Problem je zaznan v večini mestnih stanovanjskih sosesk, zato urejanje lastništva zemljišč, ki funkcionalno pripadajo večstanovanjskim stavbam z olastninjenimi etažnimi stanovanji, postaja prednostna in ključna naloga prenove starejših sosesk.

Med problematična območja prištevamo območja ekonomskega preurejanja, to so območja stečajnih postopkov in območja v katerih banke zaradi neodplačevanja hipotekarnih obveznosti postajajo lastnice nepremičnin, čeprav niso nosilke razvojnih programov. Takšen primer je območje soseske Urbanje ter Podbreznik in opuščena stavba Novi trg 6 ter del avtobusne postaje. Krčenje dostopnih finančnih virov za razvojne projekte povzroča nove probleme, zlasti v območjih kjer so bile investicije že pričete, niso pa zaključene.

Za vsa prepoznana območja je s prostorskimi akti določena primerna namembnost in pogoji za ureditev. Kljub pomanjkanju finančnih virov s katerimi bi izboljšali potencial za ustrežnejšo rabo problematičnih območij je pogosto večji problem razdrobljeno lastništvo zemljišč ali celo neizvedeni postopki lastninjenja zemljišč, ki so bila nekaj v družbeni lasti.

Romska naselja

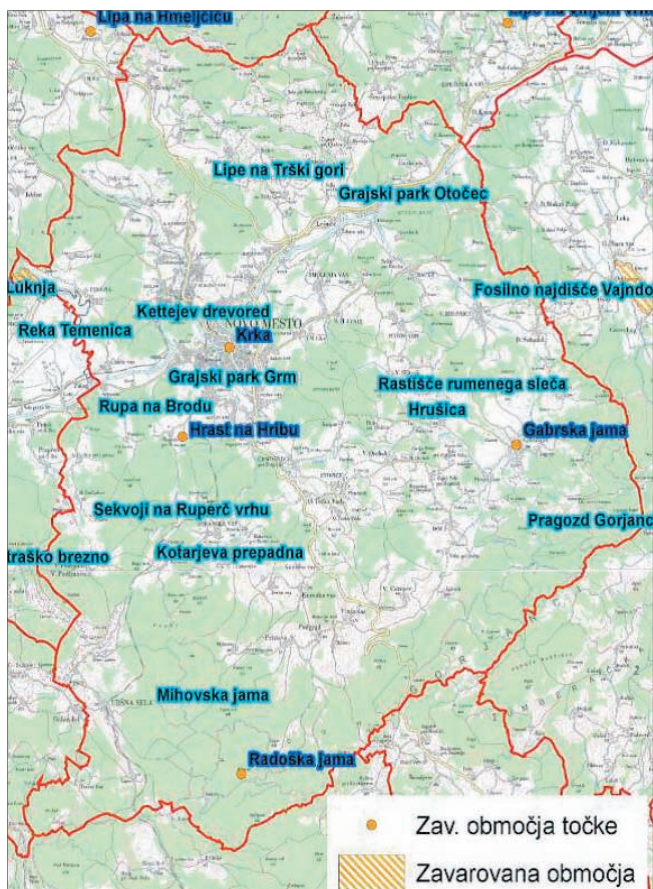
Na urbanem območju je šest romskih naselij oziroma sosesk, od katerih je pet prostorsko umeščenih in se infrastrukturno urejajo. Naselje – soseska Žabjak pa je največje nelegalno romsko naselje v JV Sloveniji. Območje ni komunalno opremljeno, zato ne nudi minimalnih življenjskih pogojev. Med prednostnimi nalogami mesta je pospešena integracija romske etnične skupnosti in ureditev ključnih prostorskih pogojev.

Narava

Na območju MO Novo mesto se nahaja 16 zavarovanih območij in devet posebnih varstvenih območij – NATURA 2000 območja. V območju mesta je ključno ohranjanje in razvoj naravovarstveno vrednega obvodnega prostora reke Krke s pritoki.

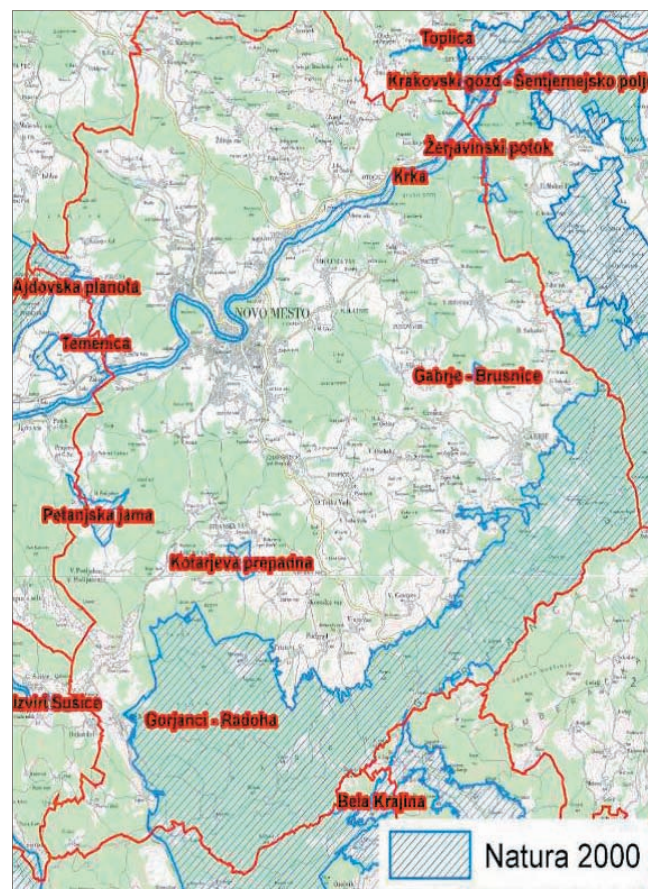

Karta št. 2: Zavarovana območja narave v MO Novo mesto

Vir: Poročilo o stanju okolja v MO NM, 2012

Karta št. 3: Območja Natura 2000

Vir: Poročilo o stanju okolja v MO NM, 2012

Okolje

V Novem mestu se je stanje okolja po letu 1991 bistveno izboljšalo. To je posledica pomembnih vlaganj v industrijskem sektorju, ki že izpolnjuje stroge evropske zahteve. Na drugi strani je tudi Mestna občina Novo mesto izvedla pomembne okoljske projekte na področju čiščenja in odvajanja odpadnih voda, vodo oskrbe, ravnanja z odpadki in javne razsvetljave. Praktično na vseh področjih zaznavamo izrazita izboljšanja, ki se najbolj izrazito kažejo v izboljšani kakovosti površinskih voda. Reka Krka na poteku skozi mesto spet izpolnjuje kakovostne zahteve kopalnih voda. V Novem mestu je letna količina odloženih odpadkov v letu 2014 znašala 6343 ton.

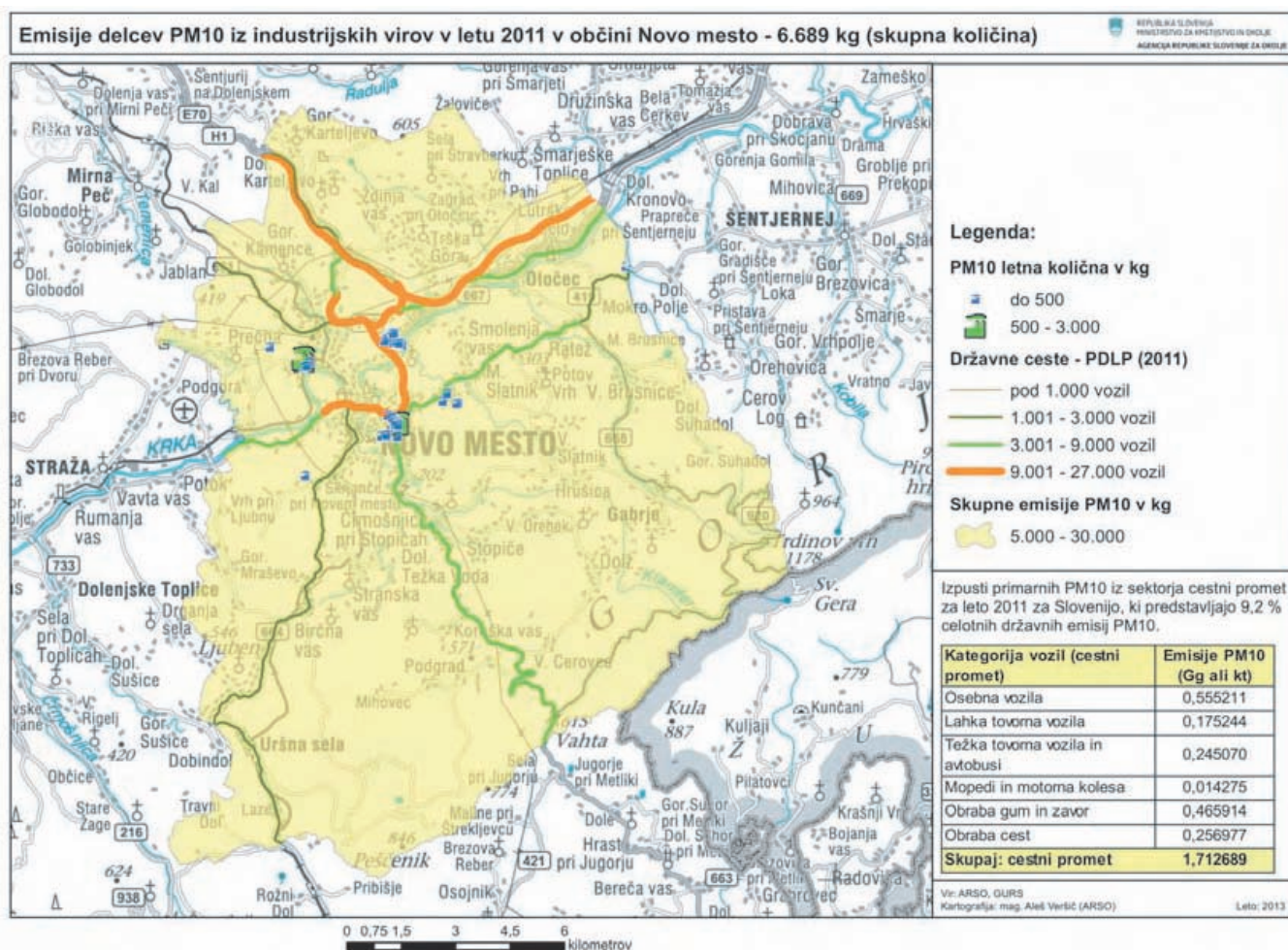
V letu 2015 je dosežen zahtevan standard porabe električne energije za javno razsvetlavo, praktično celotno mesto je priključeno na javno omrežje za odvajanje in čiščenje odpadnih voda, oskrbo s pitno vodo, preko 95% mesta pa ima možnost uporabljati zemeljski plin.

Vsak drugi prebivalec v občini je imel osebni avtomobil (54 avtomobilov na 100 prebivalcev). Mesto zaradi razvitega gospodarstva privlači delovno silo iz drugih občin, zato so dnevne migracije močne. Vse pomembnejše mestne vpadnice se približujejo povprečnim dnevnim obremenitvam okoli 20.000 vozil, ki brez izrazitih konic v sedanjih profilih ne opravijo prometne vloge. V mestu je razvit mestni potniški promet, njegova raba počasi a vztrajno narašča, je pa delež trajnostnih oblik prometa majhen. Ocenjeno je, da več kot 90% potovanj v mestu prevzema osebno motorno vozilo. Velik okoljski problem postaja onesnaženje zraka s PM10 delci, ki je deloma posledica kotlinske lege mesta z značilno neugodnimi zimskimi klimatskimi pogoji v katerih se obremenitve zaradi kurišč na biomaso in

prometa stopnjujejo. Območje celotne Mestne občine Novo mesto je zato razglašeno za degradirano območje zaradi pogostih prekoračitev mejnih vrednosti PM 10 v zraku, sprejet je bil vladni Načrt za kakovost zraka po katerem se že izvaja program ukrepov, ki bodo stanje izboljšali. Pomemben okoljski problem je tudi občasna neustreznost pitne vode v javnem vodovodnem omrežju, ki je se pojavlja v deževnih obdobjih. Tudi tu je pripravljena rešitev z izvedbo hidravličnih izboljšav vodovodnega omrežja, ki pa še ni izvedena.

Ob pripravi Občinskega programa varstva okolja so prebivalci izpostavili, da so ključni okoljski problemi mesta (1) občasna neustrezna kakovost pitne vode in iztrošenost ter občutljivost obstoječih vodnih virov, (2) obremenjevanje okolja z odpadki, onesnaževanje jam, divja odlagališča, nedosledno ločevanje odpadkov, (3) onesnaženost zraka s prašnimi delci - PM10, (4) krčenje gozdov v urbanih območjih, neurejenost mestnih in primestnih gozdov, (5) vizualno onesnaženje javnega prostora, (6) nezadostni podatki o kakovosti zraka (glede na kemizem in vire) in (7) obremenjenost prebivalstva s hrupom ob glavnih vpadnicah v mesto.

Karta št. 4: Prikaz emisij delcev PM10 industrije in prometnih obremenitev državnih cest v letu 2011

Vir: Odlok o načrtu za kakovost zraka na območju Mestne občine Novo mesto

Promet

Za cestno omrežje v Novem mestu je značilna velika gostota državnega in lokalnega cestnega omrežja, ki pa ne ustreza sedanjim zahtevam za razvoj in delovanje cestnega prometa in zahtevam za zagotavljanje prometne varnosti vseh udeležencev v prometu. Zgrajeni odsek avtoceste A2

Karavanke – Obrežje, odsek Hrastje – Lešnica v dolžini 7.8 km, ki je bil junija 2006 predan v promet, predstavlja najpomembnejšo cesto v Novem mestu in poteka po njegovem severnem delu. Razbremenitev prometa v Novem mestu predstavljata le predvideni izgradnji vzhodne in zahodne obvoznice Novega mesta v sklopu 3. razvojne osi. Obstoječa železniška povezava Novega mesta z Ljubljano in Karlovcem ne ustreza sodobnim standardom. Nujna je rekonstrukcija za doseganja konkurenčnih potovalnih časov in pretočnosti za potrebe gospodarstva in prebivalstva. Športno letališče Novo mesto je treba razviti kot javno letališče/heliport za mednarodni zračni promet nižje kategorije. Potrebna je tudi optimizacija javnega potniškega prometa in izraba parkirnih površin.

Mesto si je že postavilo cilj, da prometne ureditve načrtujejo po načelih trajnostne mobilnosti, kar pomeni zadovoljiti potrebe vseh ljudi po mobilnosti in obenem zmanjšati promet. Zgrajenih je preko 20 km kolesarskih stez, ki pa še niso sklenjene v zaključene funkcionalne celote. Kolesarski promet je na območju Novega mesta slabo urejeno, saj primanjkuje varnih kolesarskih stez in poti. Tako prihaja do mešanja kolesarjev in motornih vozil na voziščih, kar je še zlasti pereče v mestnem središču, kjer zaradi strnjene srednjeveške pozidave marsikje ni niti varno urejenih pločnikov. Pomanjkanje kolesarskih steza je pereče na vseh mestnih vpadnicah in cestah, ki povezujejo stanovanjske soseske z območji šol in različnimi zaposlitvenimi, upravnimi in trgovskimi središči. Pločniki so ob vseh glavnih prometnicah, ob sekundarnih cestah pa so površine za pešce pomanjkljive. Mestne zelene površine niso ustrezno povezane s peš potmi. Tudi sprehajalne poti so slabo urejene, kar zlasti velja za obrežja Krke in pritokov, ki imajo sicer velike potenciale za kakovostna sprehajališča.

4.2 KLJUČNE UGOTOVITVE NA GOSPODARSKEM PODROČJU

Migracijski tokovi

Kar 75,7 % delovno aktivnega prebivalstva svoje delo opravlja v svojem kraju, torej v Novem mestu, kar še potrjuje pomen velikih podjetij in gonilnih sil gospodarstva. Preostalih 24,3 % zaposlitvenega migracijskega toka aktivnega prebivalstva pretežno gravitira v smeri proti Ljubljani, kamor se je v letu 2013 vozilo 1467 oseb, v precej manjši meri v sosednje občine in dlje.

Gospodarstvo

MO Novo mesto je ena izmed 21 občin regije JV Slovenija, vendar v gospodarskem smislu precej izstopa iz siceršnjega povprečja regije, saj kljub majhnemu deležu prebivalstva ustvarja večino gospodarskih aktivnosti v regiji. V letu 2013 je bilo v Novem mestu kar 35,8 % vseh gospodarskih družb regije in 27,2 % vseh MSP. Podobno primerjavo bi dobili tudi na nivoju države, pri čemer je posebej treba omeniti veliko izvozno usmerjenost novomeškega gospodarstva in nadpovprečno zastopanost velikih podjetij v celotni strukturi gospodarstva.

Zaposlenost prebivalstva

Do leta 2009 je MO NM beležila rast delovno aktivnega prebivalstva (15.807), pri čemer od 2007 aktivnost prebivalstva pada, v letu 2014 je bilo po podatkih SISTAT v MONM 14.865 delovno aktivnih prebivalcev. Število gospodarskih družb v mestu narašča, upada pa število zaposlenih. Posledica gospodarskega upada, je tudi stopnja brezposelnosti, ki se je od leta 2009 iz letne povprečne brezposelnosti 7% dvignila vse do 11,2 % v letu 2014. Povprečna mesečna bruto plača delavca v MONM je v letu 2014 znašala 1.797,91 evrov, kar je 13,7 % višje od slovenskega povprečja, ki je bilo 1.566 evrov.

Prebivalstvo in demografska struktura

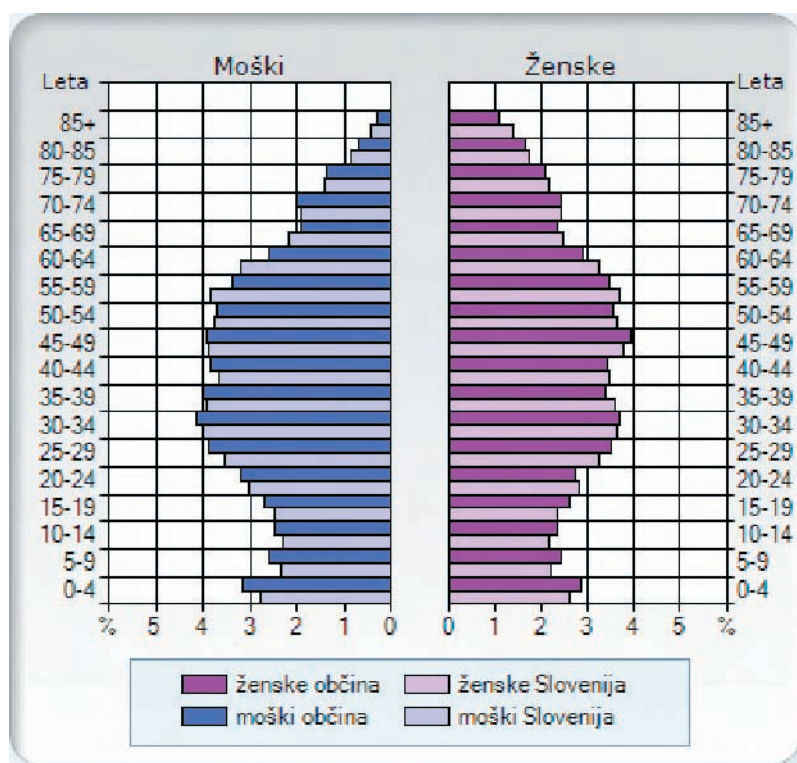
Sredi leta 2014 je imela Mestna občina Novo mesto približno 36.400 prebivalca, od tega na urbanem območju Novo mesto 25.000, na območju naselja Novo mesto pa 23.000. Po številu prebivalcev je

med slovenskimi občinami 6. največja. Starostna struktura prebivalcev je nekoliko ugodnejša od slovenskega povprečja, je pa za Novo mesto značilen zadržan demografski razvoj z nizkimi stopnjami rasti in izrazitim povečevanjem deleža najstarejših skupin. V obdobju od leta 2008 do leta 2014 se je število prebivalstva v mestni občini sicer povečalo za 769 prebivalcev (2,2 % prebivalcev več) na 36.205. Vendar se povečanje nanaša na obrobje občine, v urbanem območju Novega mesta skupno število prebivalcev ostaja nespremenjeno (25.634 v letu 2008 oz. 25.635 v letu 2014). Delež prebivalcev v mestu se je v obdobju od 2008 do 2014 zato dodatno znižal za 1,5 % (dosegel je 70,8 % vseh prebivalcev v mestni občini). Gibanje števila prebivalstva kaže, da se je v celotni statistični regiji Jugovzhodna Slovenija število prebivalcev povečalo v istem obdobju za 690 in v urbanem območju Novo mesto ostalo na enaki ravni. Povečalo pa se je število prebivalcev na podeželju mestne občine, torej v bližini mesta, ne pa v samem mestu.

Podrobnejša analiza kaže značilne spremembe tudi med mestnimi soseskami, v nekaterih število prebivalcev upada, saj se prebivalci srednje starostne strukture odseljujejo. Največja mestna soseska ostaja Drska s 4605 prebivalci. Med letoma 2008 in 2014 je na Drski skupno število prebivalcev malenkost upadlo, kljub temu, da je v starostni skupini 0-14 let število naraslo za skoraj polovico. Skupni upad je posledica večjega zmanjšana prebivalstva starega nad 15 let kot pa povečanje od 0-14. To lahko pripišemo delni preselitvi prebivalcev srednje starostne skupine iz te soseske drugam.

Druga največja soseska je Šmihel - Regrča vas, kjer je v letu 2014 živelo 2931. Od leta 2008 je število prebivalcev nekoliko naraslo in to na račun starostne skupine 0-14 let, kjer je porast za dobro tretjino. V srednji starostni skupini je število prebivalcev minimalno naraslo, medtem ko je v skupini 65+ upadlo. Kot kaže je v tej enoti veliko mladih družin z majhnimi otroci. Sledi soseska Kandija – Grm z 2741, Bršljin z 2105 in Bučna vas z 1944 prebivalci v letu 2014.

Tabela št. 2: Demografska struktura

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

4.3 KLJUČNE UGOTOVITVE NA PODROČJU KVALITETE ŽIVLJENJA IN VKLJUČUJOČE DRUŽBE

Vzgoja in izobraževanje

76 % predšolskih otrok je vključenih v vrtec. Novo mesto ima 6 osnovnih šol, glasbeno šolo, programsko raznolike srednje šole, dislocirane oddelke višjih ter visokih šol Univerze Ljubljana, samostojno Visoko šolo za upravljanje in poslovanje, Visoko šolo za tehnologije in sisteme in Visoko šolo za zdravstvo, Visokošolsko središče Novo mesto, Fakulteto za informacijske študije, Fakulteto za organizacijske študije ter center za izobraževanje odraslih (RIC Novo mesto). Izobrazbena struktura prebivalcev Novega mesta je nad slovenskim povprečjem. V letu 2014 je imelo 23,3 % prebivalcev osnovnošolsko ali manj, 49,30 % srednješolsko in 27,4 % višješolsko izobrazbo ali več. Značilen je pozitiven trend, saj se je delež prebivalcev Novega mesta z višješolsko stopnjo izobrazbe ali več od leta 2011 povečal iz 24,21 % na 27,4 % v letu 2014. Značilna je tudi razlika med stopnjo izobrazbe prebivalcev Mestne občine Novo mesto in samim urbanim območjem Novega mesta, saj je v urbanem območju v letu 2014 3,7 % višji delež prebivalcev z višješolsko izobrazbo.

Nevladne organizacije

Za boljšo kakovost življenja občank in občanov s svojimi programi in projekti na področju sociale, kulture, zdravstva, mladine, športa, kmetijstva in turizma skrbi približno 400 nevladnih organizacij (društva, javni in zasebni zavodi ter ustanove). Njihovo delovanje se krepi, saj številne nevladne organizacije opravljajo tudi storitve v javnem interesu.

Stanovanja, stavbni fond in stanovanjske soseske

V letu 2013 je bilo v občini 377 stanovanj na 1.000 prebivalcev. Približno 57 % stanovanj je imelo najmanj tri sobe (tj. tri ali več). Povprečna velikost stanovanja je bila 82 m². Po podatkih iz leta 2011 je bilo povprečno stanovanje v Novem mestu 4 m² manjše kot v celi mestni občini. Starejših od leta 1991 je 83% vseh stanovanj, kar 37,7 % stanovanj je starejših od leta 1970. Največ, kar 27,36 % vseh stanovanj v mestu je bilo zgrajenih v obdobju 1971-1980, v obdobju od 2001-2011 pa le 11,22%. V celotni občini je bilo po letu 1991 zgrajenih 2453 stanovanj, od tega v mestu 1455.

Novo mesto, tako kot Slovenija obeležuje izjemno visok delež stanovanj v zasebni lasti. Kljub projektu gradnje javnih najemnih stanovanj ostajajo prevladujoče novogradnje stanovanj v zasebni, najpogosteje v lastni režiji. Obseg novogradenj po letu 2007 pada, vendar je pripravljenih dovolj projektov, da ponudba odgovarja povpraševanju na trgu. Po podatkih SURS je bilo v Sloveniji leta 2011 20,7 % stanovanj nenaseljenih, v Mestni občini Novo mesto 17,7%, v mestu Novo mesto pa 12,6%. V mestu je bilo 1099 nenaseljenih stanovanj, v preostalem delu mestne občine pa 1313.

Statističnih podatkov o deležu energetsko prenovljenih stavb ni, je pa glede na visok delež starejših stavb velika potreba po prenovi stavbnega fonda. Na območju mesta Novo mesto bi bila potrebna tudi izboljšava funkcionalne in velikostne strukture stanovanj, saj so ta premajhna s premajhnim številom sob. Stanovanjske soseske so bile večinoma grajene pred letom 1971, zato po procesu lastninjenja stanovanj v družbeni lastnini v letu 1991 še vedno nimajo urejenih funkcionalno pripadajočih zemljišč. Soseske imajo slabo oblikovana urbana jedra, slabo razvite so centralne dejavnosti za oskrbo sosesk. Večina javnega življenja teče v mestnem jedru, soseske pa postajajo spalna naselja, ki zaradi neskljenjenih kolesarskih in peš povezav generirajo nepotrebni notranji motorni promet v mestu.

Kultura

Urbano območje bogati kulturno udejstvovanje prebivalcev, ki delujejo na številnih področjih kulture. Posebnega pomena je delovanje gledališča, pokrajinskega muzeja, glasbene šole in kulturnega

centra. Mesto je bogato tudi s kulturno dediščino, kjer izstopa arheologija različnih obdobj, posebno mesto pa gre ostalinam halštata. Območja naselbinske, stavbne dediščine, memorialne in arheološke dediščine se vključujejo v razvoj mesta, zlasti arheologija in historično mestno jedro pa krepijo širšo prepoznavnost Novega mesta.

4.4 KLJUČNE UGOTOVITVE NA PODROČJU KMETIJSTVA IN POVEZAVE PODEŽELJA Z MESTOM

Kmetijstvo

Čeprav ima novomeška občina poudarjene urbane funkcije regionalnega in nacionalnega pomena, velik del površine občine obsega podeželje. Po zbranih podatkih iz leta 2013 je v občini okoli 1.640 kmetijskih gospodarstev, ki posedujejo zemljo in so vpisana v register kmetijskih gospodarstev (RKG) imajo s tem pridobljeno identifikacijsko številko kmetijskega gospodarstva KMG-MID, vendar se s kmetijsko dejavnostjo ukvarja znatno manjše število kmetij. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije iz zadnjega statističnega popisa leta 2010 je število kmetijskih gospodarstev v občini 1121 (leta 2000: 1403), kmetijskih zemljišč v uporabi 5.215 ha, (leta 2000: 5.713). Iz navedene primerjave je opazno znatno zmanjšanje kmetijskih gospodarstev občini, prav tako se zmanjšujejo tudi kmetijska zemljišča v uporabi. Povprečna velikost kmetije v Sloveniji je 6,5 ha, medtem ko je povprečna velikost kmetije v občini izpod 5 ha (4,7 ha) (povprečna velikost kmetije v EU 25 je 16 ha, v EU 27 pa 11,9 ha).

Med kmetijskimi panogami prevladujeta živinoreja in poljedelstvo, v razvoju so tudi dopolnilne dejavnosti (turizem na kmetiji, storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo, predelava sadja, čebelarstvo ipd.) kot vir dodatnega zaslужka na kmetijah.

Med pglavitnimi problemi razvoja kmetijstva v občini je tudi značilna nepovezanost pridelovalcev hrane, ki niso oblikovali skupnega pristopa pri trženju, zato je tudi premalo neposrednega trženja. Prav tako nepovezanost pridelovalcev hrane prispeva k nezainteresiranosti za organizirano in enotno promocijo in prodajo ter neposredno trženje.

Prehranska samooskrba in sinergija podeželja ter mesta

Mesto je zelo odvisno od podeželja in obratno. Prebivalci mesta na podeželju preživijo veliko aktivnega prostega časa. Prebivalci podeželja dnevno migrirajo v mesto, saj jim ta nudi vse potrebne upravne, izobraževalne, zdravstvene, gospodarske in kulturne storitve. Trenutno je infrastrukturna povezava s podeželje zelo okrnjena (kolesarke in peš povezave, javni potniški promet...).

Zaradi neposredne povezave mesta z obrobim podeželjem so v mestu lahko zagotovljene krajše oskrbovalne verige, saj podeželje mesto oskrbuje z lokalno pridelano hrano. Mesto se prepozna tudi z lokalno blagovno znamko (Dobrote dolenjske) in lokalnimi produkti (cviček...).

5. SWOT ANALIZA

Swot analiza je bila izdelana na podlagi predhodnih analiz in dejstev, ki so predstavljena v predhodnem poglavju, brainstormingov v okviru projektne skupine, na podlagi delavnic TUS NM 2030 ter prejetih pobud in predlogov.

TRAJNOSTNA MOBILNOST	
PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - uveden MPP (280.000 prepeljanih potnikov letno) - sprejet DPN za 3. razvojno os in v njegovi vsebini določene že trase kolesarskih poti - geografska lega (ob AC, ob predvideni 3. razvojni osi) - usklajena trasa daljinske kolesarske poti Sava- Krka bike 	<ul style="list-style-type: none"> - slaba cestna povezava proti Beli Krajini, Karlovcu in na kočevsko - ne posodobljene železniške povezave - železniška povezava do Karlovca ne obratuje - ni železniške povezave z Zagrebom - preferiranje dnevnih migracij z osebnimi avtomobili - slaba raba MPP - delodajalci ne stimulirajo alternativnih oblik vožnje na delo - velika razpršenost prebivalstva v občini - neskljenjena mestna mreža kolesarskih in pešpoti - manjkajoče povezava mesta z periferijo s kolesarskimi potmi - reliefno zahteven teren za dnevno rabo koles - neurejena cestna infrastruktura (obroč okoli NM, ki bi tranzit preusmerili iz mestnega jedra) in slaba pretočnost - prometna politika zaostaja za potrebami uporabnikov in sodobnimi koncepti trajnostne mobilnosti - državni tranzitni promet skozi mestno središče (velik PLDP na državnih cestah)
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - ozaveščanje delodajalcev k stimuliranju trajnostnih oblik prihodov na delo - e-mobilnost in večje udobje kolesarjenja na razgibanem terenu, - uvedba P&R sistemov in razbremenitev cestne infrastrukture in parkirišč v mestu, - državne stimulacije za e-vozila - ozaveščanje javnosti na pos. spremembe in osveščeno prebivalstva o ukrepih trajnostne mobilnosti - uvajanje stroškovno učinkovitih modelov javnega prevoza, ki je bolj prilagojen potrebam prebivalstva, - uvajanje avtonomnih vozil, ki bodo bistveno vplivali na lastništvo in uporabo vozil, - usmerjenost in spodbude EU - uvajanje sistemov najema koles, avtomobilov ... - izgradnja varne kolesarske infrastrukture za dnevne migracije in promocija tovrstne mobilnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - nesodelovanje pomembnih dejavnikov migracij (podjetja) in nedestimulativno delovanje za uporabno lastnih avtomobilov, - povečanje rabe osebnih vozil (onesnaženje zraka, prometne konice, ...), - povečevanje rabe javnih površin za osebni promet in onemogočanje razvijanja urbane rabe javnih površin, - pomankanje investicijskih sredstev za posodabljanje in izgradnjo nove infrastrukture (kolesarske poti, pešpoti ...), - zamude pri izgradnji državne regionalne ceste infrastrukture - zamude pri izgradnji 3. razvojne osi

OKOLJE

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - razmeroma čisto bivalno okolje - razglašeni mestni gozdovi v neposredni bližini mestnega jedra - urejen regijski center za ravnanje z odpadki - urejen kanalizacijski sistem - majhne razdalje do odprtih dostopnih zelenih površin - možnost oskrbe s plinom - večinoma prenovljena JR - dobro ohranjeno naravno okolje - dobro stanje površinskih voda 	<ul style="list-style-type: none"> - neustrezna preskrba s pitno vodo (oporečnost vode ob deževjih) - neizvedena 2. faza CEROD-a (MBO) - prekomerna onesnaženost z delci PM 10 - neustrezne in pomanjkljive površine za pešce in kolesarje - pomanjkanje parkirišč na obrobju mesta - kotlinska lega - velika koncentracija državnih in občinskih cest v in ob mestu - lega na križišču ključnih prometnih žil - slabo vzdrževana komunalna infrastruktura - dotrajana komunalna ureditev strogega mestnega jedra (pronicanje odpadnih voda v podzemni kraški svet)
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - vzpostavitev trajnostnih oblik prometa in s tem zmanjšanje onesnaženosti s PM10 - prehod na ogrevanje s plinom in uporaba alternativnih virov energentov in zmanjšanje onesnaženosti zraka - prenova vodovodnega sistema in izboljšanje oskrbe z vodo - povečanje deleža ločenih zbranih odpadkov - gradnja skupinskih sistemov ogrevanja na alternativne obnovljive vire - Novo mesto obkroža veliko gozdnih površin, prav tako so zeleni parki v samem mestu (Portoval, Ragov Log ...) - Ureditev kanalizacijskih vodov v mestnem jedru 	<ul style="list-style-type: none"> - povečanje deleža osebnega prometa in s tem povečanje onesnaženja zraka - intenzivna industrializacija in dodatna ekološka obremenitev okolja - večja izlitja nevarnih snovi - bližina jedrske elektrarne - dolgoročno nezagotovljena problematika odpadkov v regijskem centru za ravnanje z odpadki - neozaveščenost prebivalstva o nujnih trajnostnih okoljskih ukrepih

ENERGETSKA UČINKOVITOST

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - sprejeti LEK - vzpostavljena energetska pisarna - 95% pokritost mesta z javnim plinovodnim omrežjem - Vzpostavljeno energetske knjigovodstvo za javne objekte in javno razsvetljava - izvedeni energetske pregledi nekaterih javnih stavb - praktično dosežena zahteva Uredbe o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja o porabi električne energije za potrebe javne razsvetljave do 44,5 kWh/ prebivalca letno - velika gozdna poraščenost območja 	<ul style="list-style-type: none"> - energetske potratni javni objekti - tehnično neprimerna, zlasti individualna, kurišča - večina stanovanjskega fonda energetske podhranjena - Uredbi o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja je potrebno prilagoditi še cca 900 svetilk od skupno 4300 svetilk - majhna energetska neodvisnost in energetska samozadostnost - zgradbe pod spomeniškim varstvom - visoka raven cen energentov

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - potrebe po energetske neodvisnosti in energetske samozadostnosti - rast okoljske ozaveščenosti prebivalstva - sanacija javnih zgradb - financiranje ukrepov URE s prihranki - omogočena možnost priklopa na javno plinovodno omrežje - usmerjenost in spodbude EU 	<ul style="list-style-type: none"> - draga energija, visoki stroški življenja - pričakovane sankcije - nekonkurenčnost gospodarstva in mesta - povečano tveganje izrednih dogodkov
ZNAJANJE IN GOSPODARSTVO	
PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - kvalitetne srednje šole z raznolikim programom - delovanje višjih in visokošolskih zavodov - zametki univerze - močno gospodarsko središče - pripravljenost gospodarskih subjektov za podporo raziskavam - močni veliki gospodarski subjekti - veliko inženirskega znanja v razvojnih oddelkih podjetij - že vzpostavljen podjetniški inkubator - razvojno naravnana podjetja, ki delujejo na globalnih trgih 	<ul style="list-style-type: none"> - premalo malih in srednje velikih gospodarskih subjektov - preveliko izpostavljanje velikih podjetij in premalo podpore malemu podjetništvu - pomanjkanje komunalno opremljenih zemljišč za razvoj gospodarskih dejavnosti in podjetništva (cone, ni opremljenost con...) - asimetričnost profila zaposlenih (kemija, farmacija, strojništvo, elektro so področja znanja, ki so prevladujoča) - manjka družboslovnih in humanističnih znanj - pomanjkanje spodbud in kreativnega okolja za mlade - ne delovanje coworking skupin - premalo delovnih mest v terciarni dejavnosti - nerazvita turistična dejavnost - velika odvisnost velikega števila majhnih podjetij od enega samega podjetja - malo uveljavljenih blagovnih znamk - ni prepoznavnejšega distribucijskega kanala (spletni ali realni trgovec ...) - pomanjkanje javnega raziskovalnega programa
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - lega (geografsko presečišče tradicionalnih prometnih koridorjev) - prepoznana vloga prometnega vozlišča - zgrajena avtocesta Ljubljana – Zagreb - vzpostavitev univerze - povezovanje znanja - sinergija distribucijskih kanalov posameznih podjetij - programi izobraževanja operativnih in aktualnih znanj - povezovanje delujočih institucij v okolju z gospodarstvom - prepoznavanje pomembnosti regijskega središča gospodarskih dejavnosti, novih možnosti za tehnološki razvoj - razvoj konceptov podpore mladim inovativnim podjetjem - razvoj turizma (industrijski turizem, športni turizem) 	<ul style="list-style-type: none"> - podpora izobraževalnih programov, ki ne kreirajo aktualnih kadrovskega profila - beg kreativnih kadrov v centre kapitala in znanja, - rast privlačnosti ponudbe storitev v Ljubljani in Zagrebu - odseljevanje mladih (iskanje novih priložnosti v prestolnici ali tujini) - prevlada multinacionalke in monopolizacija kapitala in distribucijskih kanalov - beg sedežev podjetij iz regije (davčne olajšave) - odhod ali poslovne težave večjega podjetja iz regije

SOCIALNA VKLJUČENOST

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - razmeroma majhne in obvladljive stanovanjske soseske - ohranjene zelene površine v mestu in v neposredni okolici - historično mestno jedro - mesto ob vodi - uspešna športna moštva (velike športne prireditve) - razvita mreža rekreacije in športa - kakovostna kulturna produkcija - kulturni objekti regijskega pomena (muzej, narodni dom, knjižnica, kulturni center, galerija...) - vzpostavljena mreža NVO - vzpostavljena mreža primarne in sekundarne zdravstvene oskrbe - zagotavljanje predšolske vzgoje za Rome v obliki vrtca 	<ul style="list-style-type: none"> - šibka samoiniciativa občanov za reševanje skupnih problemov, - ni povezovalnih členov, ki bi animirali občane k sodelovanju - pomanjkanje prostorov za delovanje NVO in društev - pomanjkanje prostorov oz. stičišč za druženje različnih starostnih skupin od starejših, mlajših, družin z otroki,... - pomanjkanje rekreativne in športne infrastrukture - ni spodbud za naselitev mladih v mesto in ni mehanizmov preprečevanja izseljevanja mladih iz mesta - pomanjkanje aktivnosti za mlade - neurejene javne površine v mestnem jedru - neopremljenost zelenih površin z infrastrukturo za preživljanje prostega časa - malo prebivalcev v historičnem mestnem jedru - neurejena romska naselja - slaba vključenost Romov v družbo
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - krepitev NVO in civilne družbe - večnamenska raba javnih objektov za različne dejavnosti - nova delovna mesta v okviru socialnih podjetij - večnamenska športna infrastruktura 	<ul style="list-style-type: none"> - staranje prebivalstva - krepitev malodušja med mladimi - hitro večanje romske populacije in kriminalizacija mladih Romov

POVEZAVA MESTA IN PODEŽELJA

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - oskrba prebivalstva z lokalno predelano hrano - kratke oskrbovalne verige - blagovna znamka »Dobrote dolenske« - prepoznavni lokalni produkti (cviček...) - omogoča ljudem aktivno preživljanje prostega časa 	<ul style="list-style-type: none"> - neurejena centralna tržnica v mestu - slaba povezava med lokalnimi predelovalci in porabniki v mestu - mladi ne vidijo priložnosti podjetništva na podeželju (področje kmetijstva, turizma) - neustrezna poseljenost podeželja (naseljevanje vinogradniških območij, reševanje stanovanjske problematike...) - slaba komunikacijska in okoljska infrastrukturna opremljenost lokalnih urbanih območij in podeželja
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - ekološka pridelava hrane - povezovanje podeželja z mestom - oskrba javnih institucij z lokalno predelano hrano - vključevanje v turistično ponudbo 	<ul style="list-style-type: none"> - pomanjkanje mladih pripravljenih za delo na kmetijah - pozidava podeželja - pomanjkanje površin za spodbujanje lokalne samooskrbe - nadaljevanje opuščanja kmetijske dejavnosti - sprememba krajine in spreminjanje podobe

6. KLJUČNI RAZVOJNI IZZIVI URBANEGA OBMOČJA

Novo mesto je zadnjih 10 let predmet strokovnega zanimanja in pestre javne razprave glede stanja v mestu, njegovih potencialov, prednostnih izhodišč za bodoči razvoj in vlogo mesta v širšem prostoru. V letu 2004 se je pričela priprava Strategije prostorskega razvoja Mestne občine Novo mesto, ki je bila na podlagi številnih temeljnih strokovnih podlag in predlogov javnosti, v letu 2009 sprejeta v okviru Strateškega dela Občinskega prostorskega načrta. Dokument določa izhodišča in cilje ter zasnovo prostorskega razvoja občine, usmeritve za razvoj poselitve in za celovito prenovu, usmeritve za razvoj v krajini, za določitev namenske rabe zemljišč in PIP ter zasnovo GJI lokalnega pomena, območja naselij ter območja razpršene poselitve. Med ključnimi izhodišči prostorskega razvoja teži k uravnoteženemu doseganju družbene blaginje in svobode posameznika pri uresničevanju prostorskih potreb, tako da ne bodo ogrožene bodoče generacije. V razpravah in delavnicah ob pripravi TUS NM 2030 so se izhodišča iz OPN potrdila in nadgradila.

6.1 IZZIVI DEMOGRAFSKEGA RAZVOJA IN RAZVOJA DRUŽBE

Koncept razvoja urbanega območja Novo mesto določa, da se Novo mesto razvija kot programsko in funkcionalno ter strukturno in oblikovno urejeno in prepoznavno središče nacionalnega pomena. Razvoj mesta se prilagaja naravni prostorski zgradbi, tako da se dolgoročno ohranja kakovosten mestni nepozidan prostor (Marof, mestni gozdovi in druge nepozidane vzpetine ter obvodni prostor Krke in pritokov). Poselitev Novega mesta se oblikuje kot urbana struktura z večjo gostoto in večjimi dimenzijami objektov, kar predvsem velja za nova jedra pozidave, območja prenove ob mestnih vpadnicah in na območjih vozlišč. Ohranja se prepoznavne morfološke značilnosti, ob mestnih vpadnicah pa se oblikujejo poteze mesto tvorne pozidave in zunanjih ureditev.

Novo mesto naj bo bivalno privlačno mesto, omogoči se nove stanovanjske soseske za različne skupine prebivalcev in z visoko kakovostjo bivanja. Hkrati se ureja in sanira obstoječe stanovanjske soseske, ki so povečini sicer dobro navezane na zelene površine mesta, niso pa ustrezno opremljene z dnevno oskrbo, skupnimi programi naselja in skupnimi odprtimi površinami.

Vse soseske in praviloma tudi območja družbenih dejavnosti se navežejo na zelene površine mesta in njegovega zaledja ter opremijo z infrastrukturo za dnevno oskrbo, s skupnimi programi naselja, krepitve delovanja NOV in civilne družbe ter ureditvami skupnih odprtih površin, zelenic in igrišč, kar prispeva k socialni vključenosti širšega prebivalstva.

Velik izziv mesta je zagotoviti varno okolje njegovim prebivalcem.

Historično mestno jedro je osrednji prostor, ki je zaradi svoje zgodovine, grajene strukture in lokacije najpomembnejših mestnih ustanov simbolično središče mesta. Podobno kot nekatera druga mesta s primernimi ukrepi lahko okrepi trajnostni urbani razvoj celotnega mesta in pozitivno vpliva v širšem območju regije. Ključno je, da se zmanjša raba javnih površin za motorni osebni promet, se izboljša urejenost javnih površin za trajnostne oblike mobilnosti, se novo pridobljene površine namenijo javni urbani rabi, zagotovi se gradbeno in energetska funkcionalna prenova stavbnega fonda, privabi več stanovalcev, smiselno razporedi javne institucije in uredi boljše prostore za kulturne, izobraževalne, športne aktivnosti za vse generacije. Mestno jedro je bistveno za Novo mesto, saj mora postati gospodarsko privlačno okolje, zbirališče občanov, turistično, kulturno in športno središče.

Ključnega pomena za razvoj družbe je tudi povečanje dostopnosti do kulturnih in športnih vsebin, tako za prebivalce kot turiste.

6.2 IZZIVI NA PODROČJU IZBOLJŠANJA STANJA OKOLJA

Novo mesto je močno zaposlitveno središče in ponudnik urbanih funkcij za regijo JV Slovenijo. To generira močne prometne tokove, ki v kotlinski legi povzročajo dodatna onesnaženja zraka in druge okoljske vplive. Za nadaljnji razvoj Novega mesta je bistvenega pomena ureditev obroča povezovalnih cest ter dograditev sekundarne in terciarne mestne mreže. Gre za prometnice, ki so nujno potrebne za ustrezno funkcioniranje samega mesta, za navezave zalednih območij občine na mesto ter za povezave v slovenski avtocestni sistem in na načrtovano 3. razvojno os. Posodobijo se druge oblike prometa (železnica, kolesarski promet, letališče). Potrebna je celovita prenova mestnega jedra Novega mesta in prenova degradiranih delov mesta.

Zaradi relativno nizke gostote poselitve v regiji ni mogoče pričakovati vzpostavitve javnega prometa, ki bi pomembno nadomestil rabo osebnega vozila. Ta bo še dolgo temelj mobilnosti, je pa treba skladno z načeli trajnostne mobilnosti zagotoviti prostorske ureditve za pešce in kolesarje na vseh lokacijah, kjer je to smiselno, mesto načrtovati in razvijati na dostopnih sistemih javnega prevoza, izkoristiti tehnološke možnosti in bistveno izboljšati vozni park, da bodo obremenitve čim nižje (e-vozila, raba zemeljskega plina) in vzpodbujati sodobne oblike rabe osebnih vozil (več ljudi na osebno vozilo, delitev lastništva ipd).

Zagotovi se preurejanje, sanacija ter oprema omrežja javnega prostora mesta, kot so prenova avtobusne postaje in njena funkcionalna povezava z železniško postajo, zagotavljanje ustreznih profilov cest in ulic in s tem oblikovanje kakovostnega uličnega prostora, oblikovanje drevoredov ob vpadnicah, urejanje trgov, parkov in drugih odprtih površin ter igrišč v stanovanjskih soseskah, prostorov za srečanja občanov, prireditve.

Velik del mesta je namenjen zelenim površinam. Ključna so območja Portovala, Ragovega loga, in Marofa. Obrečni prostor Krke, Težke vode, Bršljinkega potoka, pa tudi Šajserja na vzhodu in Temenice na zahodu, torej vodna mreža mesta, daje posebni izziv trajnostnemu razvoju mesta. Prednostna je izvedba načrtovanih premostitev, ki bo z novimi potmi ob vodotokih omogočila peš in kolesarsko prehodnost med mestnimi območji. Hkrati je treba površine intenzivneje urediti za trajnostne urbane rabe. Reka Krka s pritoki je »infrastruktura«, ki omogoča številne vodne aktivnosti. Velik potencial lahko pride do izraza z ureditvijo obrečnih vstopnih in izstopnih točk ter prostorov za hrambo plovil.

V mestu je potrebno slediti tudi trendu zmanjšanja obremenjenosti okolja. V mestnih soseskah že potekajo energetske prenove, vendar so te parcialne, zato je treba urediti lastništvo zemljišč (razmejiti zasebna funkcionalna zemljišča od javnih površin v upravljanju mesta). Prav tako je pomanjkljiva energetska učinkovitost javnih stavb. Torej je potrebno zagotoviti energetske neodvisnost in energetske samozadostnost v gospodinjstvu in javnem sektorju.

6.3 IZZIVI NA PODROČJU SPODBUJANJA RAZVOJA GOSPODARSTVA IN PODPORNIH DEJAVNOSTI

Novo mesto je gospodarsko uspešno mesto. Mesto samo pa ne privlači prebivalcev, saj prebivalstvo v merilu regije raste predvsem v bližini mesta, tj. blizu delovnih mest in javnih storitev. To povzroča prekomerne dnevne migracije, ker je regija na splošno redko poseljena tudi javni promet ni ekonomsko upravičen. Zato je strateški izziv ustvariti pomembnost regijskega središča gospodarskih dejavnosti, novih možnosti za tehnološki razvoj ter mesto preoblikovati v dovolj privlačno okolje, v katerega bodo ljudje radi prihajali, ne samo na delo in uporabljati storitve, ampak bodo v mestu želeli tudi bivati. V mestu je potrebno povezati znanje, zagotoviti izobraževalne programe, ustvariti sinergijo med distribucijskimi kanali posameznih podjetij in ustvariti pogoje za podporo mladim inovativnim podjetjem. Temeljiti je potrebno tudi na razvoju turizma, v smeri industrijskega in športnega turizma.

Novo mesto naj bo prepoznavno (univerzitetno) mesto. S konceptom je prostorski razvoj Novega mesta usmerjen v oblikovanje prepoznavnega mesta v slovenskem in širšem prostoru, predvsem z razvojem univerzitetnega središča s kampusom v Drgančevju ter arheološkega parka na Marofu.

6.4 IZZIVI NA PODROČJU VKLJUČENOSTI PODEŽELJA V RAZVOJ MESTA

Novo mesto ima zelo močno podeželjsko zaledje, ki daje mestu nove razvojne priložnosti in prostorske izzive na področju povezovanja podeželja in mesta. Podeželje nudi mestu lokalno samooskrbo in razvoj dejavnosti s področja naravnih danosti, kot sta gozd in kmetijske površine. Podeželje in mesto je potrebno infrastrukturno in sinergijsko povezati.

7. KAKŠNO MESTO ŽELIMO?

7.1 VIZIJA

Usmeritev Mestne občine Novo mesto je k uravnoveženem doseganju družbene blaginje in svobode posameznika pri uresničevanju prostorskih potreb, tako, da ne bodo ogrožene bodoče generacije. Prostorski razvoj občine mora s preudarnim izkoriščanjem prostorskih potencialov, razvijanjem regionalnih posebnosti, ohranitvijo krajinske pestrosti in naravnih kakovosti ob upoštevanju naravnih omejitev ter upoštevanjem prehodnosti prostora prispevati h krepitvi vloge regionalnega središča nacionalnega pomena.

Med ključnimi izhodišči prostorskega razvoja občine je tudi namera, da bo Mestna občina Novo mesto postala najbolj razvita občina južnega dela vzhodne kohezijske regije, da se bo Novo mesto razvijalo kot nosilno razvojno območje regije in eno od gospodarsko najbolj razvitih slovenskih mest, da bo Novo mesto postalo kulturno bolj prepoznavno manjše srednjeevropsko mesto, kar bo posledično pospešilo razvoj univerze in odmevnih kulturnih programov, vključno z arheološkim parkom ter turistično ponudbo. Novo mesto bo postalo privlačno in varno bivalno okolje za vse kategorije prebivalstva, zato se bodo urejala zadostna in kakovostna stanovanjska območja in omrežja družbenih dejavnosti ter javni prostor.

Karta 5: Koncept prostorskega razvoja Novega mesta

Vir: Strategija prostorskega razvoja, Občinski prostorski načrt Mestne občine Novo mesto, 2009

Razvoj na gospodarskem področju kaže, da mesto sledi ključnim izhodiščem prostorskega razvoja, pomembno pa odstopa od tistih izhodišč, ki poudarjajo privlačnost mesta za bivanje. Zato mora trajnostna urbana strategija za obdobje do leta 2030 težiti k povečanju privlačnosti mesta za bivanje. To pomeni, da mora mesto poleg ciljev policentričnega urbanega razvoja v okviru regije in uravnoveženega razvoja podeželja bolj stremeti k policentričnemu razvoju znotraj mesta. Treba je okrepiti urbana jedra vseh mestnih predelov, zagotoviti osnovne urbane storitve v vseh mestnih predelih, povečati socialne stike znotraj sosesk in omogočiti interakcije med mestnimi soseskami.

Vizija urbanega območja Novega mesta

»Novo mesto mora s svojimi mestnimi soseskami postati pametno, trajnostno in vključujoče mesto, ki je privlačen prostor bivanja, delovanja in druženja v regionalnem, nacionalnem in čezmejnem prostoru.«

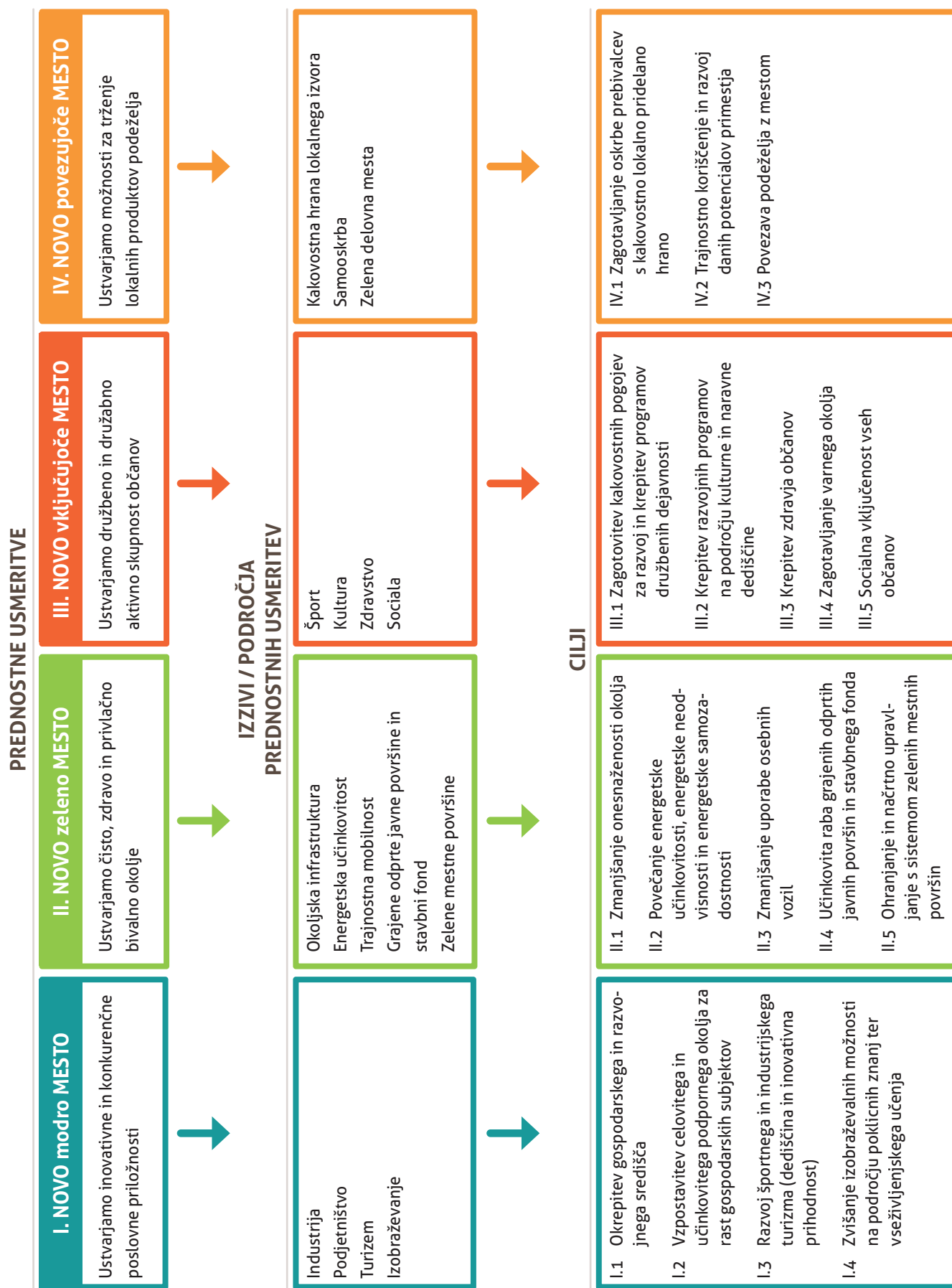
7.2 SLOGAN IN LOGOTIP

»NOVO MESTO, mesto z zgodovino in prihodnostjo«

1. **Mesto zgodovine.** Element iz Halštatskega obdobja ponazarja nadvse bogato zgodovino območja Novega mesta, ki sega od prazgodovine, srednjega veka in do novejše zgodovine.
2. **Mesto razvoja.** Črka »v« obrnjena za 90° in tako spremenjena v puščico ponazarja, razvojno usmerjenost mesta. V mestu je namreč razvita industrija, v mestu se nahaja visokošolsko središče in mesto ima veliko željo ustanoviti svojo univerzo.
3. **Mesto srčnih in veselih ljudi.** Srce je simbol ljubezni, razumevanja in upanja. Novo mesto je in naj ostane mesto srečnih in veselih ljudi.
4. **Mesto narave.** Novo mesto je mesto, ki sobiva z naravo. Reka Krka, drevesa, urejeni parki in polja obdajajo mesto.
5. **Mesto ustvarjalnosti.** Tok neskončnosti, ki ponazarja neskončno ustvarjalnost in svobodo duha. Novo mesto je razgibano mesto, ki se kaže v umetniškem udejstvovanju, družbenih gibanjih, raziskovanju in ambicioznih športnih dosežkih.

7.3 PREDNOSTNE USMERITVE, IZZIVI IN CILJI

8. UKREPI IN AKTIVNOSTI ZA DOSEGO CILJEV

I. NOVO modro MESTO

Novo mesto je regijsko in nacionalno središče gospodarskega razvoja. Zaradi izgrajene avtoceste je dostopnost do nacionalnih središč, Ljubljane in Zagreba, dobrih 30 minut. Avtocesta in neposredna lega ob njej pa pripomore tudi k preostalim razvojnim možnostim, ki jih transportna in logistična veriga potrebuje. Večji zagon gospodarstva bi še dodatno omogočila izgradnja 3. razvojne osi in infrastrukturno urejanje gospodarskih con, ki jih je občina opredelila s sprejetjem OPN. Na območju Novega mesta poslujejo vodilne gospodarske družbe kot so KRKA, REVOZ, ADRIA MOBIL, TPV, ki so motor gospodarstva in gospodarskega razvoja nasploh. Poleg vodilnih panog kemijske in avtomobilske industrije je velik potencial v krepitvi IT in produkcijske panoge ter designa. Da bi zmanjšali navezavo malih in srednje velikih podjetij na omenjene velike gospodarske subjekte, je potrebno okrepiti izobraževalne, raziskovalne in razvojne programe in jih učinkovito povezovati z gospodarskimi subjekti. Potrebna je vzpostavitev ustreznega poslovnega podpornega okolja, da bo pospeševalo ustvarjanje novih, inovativnih in konkurenčnih produktov, omogočalo rast obstoječih podjetij in zagon novih, s pozitivnim trendom zaposlovanja ter posledično dvigom splošne blaginje. S sinergijo različnih razvojnih ukrepov in izkoristkom vseh razpoložljivih možnosti in prednosti, bodo manjša podjetja prispevala večji delež h gospodarskemu razvoju mesta in regije. V Novem mestu so že vzpostavljeni zametki univerzitetnega središča, ki bi lahko bilo stičišče kreiranja domačih strokovnjakov za potrebe gospodarstva. Močna gospodarska panoga s številnimi multiplikativnimi učinki v Novem mestu je tudi turizem, ki ga je potrebno okrepiti in razvijati z vsem razpoložljivim potencialom mesta in zaledja (arheološka in kulturna dediščina, industrija, tradicija, obrtništvo, narava). Oživljati je potrebno alternativne oblike turizma z upoštevanjem trajnostnega vidika (aktivno in pasivno) in identifikacijo potencialov na podlagi trendov turističnega povpraševanja.

CILJ I.1 Okrepitev gospodarskega in razvojnega središča

UKREP I.1.1: Okrepitev konkurenčnosti malih in srednje velikih podjetij

- Izgradnja 3. razvojne osi in povezovalnih cest
- Zagotovitev infrastrukturne opremljenosti poslovnih površin, ki bodo ugodne za podjetja in investitorje
- Izraba obstoječe infrastrukture za poslovne dejavnosti v mestu

UKREP I.1.2: Ustvarjanje novih delovnih mest z višjo dodano vrednostjo za čim bolj različne profile strokovnjakov

- Uveljavljanje zelenega, nizkoogljičnega in krožnega gospodarstva
- Povezovanje gospodarskih združenj v izgradnji distribucijskih kanalov

UKREP I.1.3: Zagotovitev pogojev za delovanje sodobnih podjetij, ki bodo imela v mestu razvojne in prodajne oddelke

- Privabljati t.i. »rizični kapital« oz. bazen kapitala, ki podpre tržno zanimive nove razvojne projekte
- Okrepitev štipendijske sheme v intenzivnejši razvoj različnih potrebnih kompetenc posameznikov

CILJ I.2 Vzpostavitev celovitega in učinkovitega podpornega okolja za rast gospodarskih subjektov

UKREP I.2.1: Vzpostavitev bazena znanja, ki pomaga posameznim podjetjem generirati nove inovativne produkte/storitve, ki bodo dosegali večodstotne tržne deleže na svetovnih trgih

- Vzpostavitev celovitega in učinkovitega podpornega okolja za spodbujanje podjetništva
- Vzpostavitev celotnega inovacijskega sistema in prenos znanja v gospodarstvo
- Krepitev razvoj kompetenc zaposlenih in novih specifičnih znanj
- Zagotoviti povezovanje gospodarstva s centri znanja in izobraževalnimi institucijami
- Zadostiti potrebam gospodarstva po domačih strokovnjakih
- Zagotoviti prenos specifičnih znanj na obstoječa podjetja ter na nova visokotehnološka podjetja

UKREP I.2.2: Podpora start up podjetja

- Okrepiti zanimanje za samostojno podjetniško pot (motivacijske delavnice, delavnice za povezovanje uveljavljenih in novih start-up podjetij...)
- Zagotoviti pomoč pri razvoju ideje in poslovnega modela
- Okrepitev delovanja podpornega okolja za razvoj podjetništva med mladimi (podjetniški inkubator, co-working prostori in ostala infrastruktura)
- Zagotoviti pomoč pri ustanovitvi podjetja in njegovem razvoju ter rasti

UKREP I.2.3: Razširitev sklada kapitala oz. močne garancijske sheme za podporo MSP-jev

- Okrepitev obstoječe sheme (Garancijska shema za dolensko in belo krajino) z novimi produkti (nove ciljne skupine, nove oblike posojil...)
- Oblikovanje dostopnejše sheme za MSP

CILJ I.3 Razvoj športnega in industrijskega turizma (dediščina in inovativna prihodnost)

UKREP I.3.1: Ustvarjanje prepoznavnosti in pozicioniranja gospodarstva Novega mesta

- Razviti prepoznavno in trajnostno turistično ponudbo (produkte) s poudarkom na športnem in industrijskem turizmu, ki temelji na časovnici preteklost (dediščina) – prihodnost (inženirska inovativnost)
- Okrepiti občutek pripadnosti gospodarstva mestu in vključevanje gospodarstva v turističnih produktih (vzajemen dvig prepoznavnosti gospodarstva in turizma)
- Pozicionirati Novo mesto kot mesto tehnološkega napredka in znanja
- Načrtovati in uveljaviti podobo mesta v smislu urejenosti, napredka in turistične destinacije
- Zagotoviti raznolike nastanitvene kapacitete za obiskovalce/ turiste z revitalizacijo obstoječih objektov

UKREP I.3.2: Ustvarjanje delovnih mest v terciarni dejavnosti (storitve, promet, trgovina, turizem)

- Ustvariti bolj stimulatívne pogoje za razvoj terciarnih dejavnosti
- Okrepiti povezovanje z večjimi gospodarskimi subjekti
- Oblikovati mestno jedro kot integrator družbene dejavnosti in raznolike ponudbe storitev in produktov

- Uvedba koncepta kot npr. Smart cities
- Vzpostavitev delovanja mestnega marketinga za staro mestno jedro
- Ustvariti pogoje za vrnitev značilnih obrti v mestno jedro
- Prenoviti oziroma revitalizirati mestno jedro in s tem ustvariti dobre pogoje za raznoliko ponudbo terciarnih dejavnosti

CILJ I.4 Zvišanje izobraževalnih možnosti na področju poklicnih znanj ter vseživljenjskega učenja

UKREP I.4.1: Ustanovitev Univerze

- Pripraviti specifične in aktualne nišne študijske programe, ki jih potrebuje gospodarstvo v širši regiji
- Vzpostavitev Univerzitetnega kampusa in povečanje števila študentov
- Zadovoljitev potreb gospodarstva po domačih strokovnjakih
- Sistematično delo z mladimi, prepoznavanje talentov
- Pomagati mladim pridobivati znanja in delovne izkušnje v tujini in jih nato privabiti nazaj

UKREP I.4.2: Krepitev obstoječega izobraževalnega sistema srednjih šol

- Prilagoditev izobraževalnih programov potrebam velikega in malega gospodarstva
- Spodbujati podjetništvo v času izobraževanja
- Okrepiti sistem štipendiranja

UKREP I.4.3: Krepitev vseživljenjskega izobraževanja

- Zagotoviti pogoje za vseživljenjsko učenje vseh občanov, na domu, v institucijah in drugih organiziranih oblikah
- Brezplačna ponudba neformalnih izobraževalnih programov za ranljive ciljne skupine (manj izobraženi, brezposelni, starejši, mladina, invalidi, starši-otroci itd.)

KAZALNIKI:

- **Površina prenovljenih oziroma revitaliziranih površin v mestu**
- **Število novo registriranih podjetij**
- **Delež inovacijsko aktivnih podjetij**
- **Število novih delovnih mest**
- **Število prebivalcev v urbanem območju**
- **Raven brezposelnosti v urbanem območju**
- **Dodana vrednost na zaposlenega**
- **Novi izobraževalni programi**
- **Investicije v nove tehnologije**
- **Število zaposlenih v terciarni dejavnosti**
- **Število domačih in tujih gostov**
- **Učinkovitost delovanja javnih služb**

II. NOVO zeleno MESTO

Trajnostni razvoj Novega mesta pomeni njegovo sožitje z naravnim in družbenim okoljem. Nadaljnji razvoj mora upoštevati najrazličnejše vidike okoljskih oziroma prostorskih zmogljivosti, ki še dopuščajo kvalitetno sobivanje in življenje v mestu. Novo mesto je eno izmed devetih mest Slovenije, v katerem vrednosti izpustov PM 10 presegajo dovoljene meje. V letu 2014 je bil sprejet Odlok o načrtu za kakovost zraka na območju Mestne občine Novo mesto, ki opredeljuje že določene ukrepe za izboljšanje kakovosti zraka in zahteve za zmanjšanje izpustov CO₂, katerim mora občina slediti. Ker se mesto zaveda kakovosti pomena kvalitetne pitne vode, bo v prihodnje usmerilo svoje aktivnosti, ki k temu prispevajo.

Energetsko učinkovite gradnje in prenove po trajnostnih načelih naj bi bile manj okoljsko obremenjujoče in energetsko potratne. Mestne zelene površine so osrednji element vsakega mesta, saj spodbudno vplivajo na zdravje prebivalcev, počutje družbe nasploh in hkrati prinašajo pomembne gospodarske koristi. Po drugi strani blažijo obremenilni vpliv urbanih dejavnikov – hrupa, smradu, vročine in onesnaženosti ozračja. Vzpostavitev parkov, prenova zelenih in rekreacijskih površin, dodajanje vsebine obstoječim zelenim površinam (mestni gozdovi ter arheološki park Marof) tako v mestnem središču kot njegovi okolici naj sledijo vrednotam sonaravnosti. Pri vprašanjih, povezanih z zelenimi površinami, mora imeti javnost pomembno vlogo, saj so zelene površine in javnost ključni elementi trajnostnega razvoja. Glede na to, da tudi podnebne spremembe vplivajo na sestavne sektorje mest: na gospodarstvo, družbo, ekologijo, okolje in področja znanosti, je prilagajanje mestnih struktur na njihove posledice proces, ki ga je potrebno upoštevati pri razvoju mesta.

Prometna ureditev mesta zasleduje cilje trajnostnega prometa, od izboljšanja dostopnosti z javnimi prevoznimi sredstvi, podprtega z različnimi akcijami informiranja, izobraževanja in ozaveščanja potnikov o pomenu uporabe javnega potniškega prometa, uvajanja voznega parka na alternativne vire energije in širše o pomenu trajnostne mobilnosti. Pešačenje in kolesarjenja dopolnjujeta sistem javnega potniškega prometa. Zaradi njunih vsestranskih prednosti in koristi je nujno potrebno izboljšati mrežno kolesarskih stez in poti ter povečati površine za pešce. Prometna politika mesta bo v prihodnje načrtovana skladno z načeli trajnostne mobilnosti, podrobneje pa opredeljena v Celostni prometni strategiji.

CILJ II.1 Zmanjšanje onesnaženosti okolja

UKREP II.1.1: Izboljšanje kakovosti pitne vode

- Izboljšanje vodovodnih in kanalizacijskih sistemov
- Redne meritve kakovosti vode

UKREP II.1.2: izboljšanje kakovosti zraka (zmanjšanje deleža delcev PM₁₀ in CO₂):

- Zamenjava dotrajanih individualnih kurišč z emisijsko in energetsko učinkovitimi
- Povečanje deleža vozil na alternativne vire (elektromobilnost, polnilna infrastruktura)
- Redne meritve kakovosti zraka
- Lokalni trajnostni sistem daljinskega ogrevanja

CILJ II.2 Povečanje energetske učinkovitosti, energetske neodvisnosti in energetske samozadostnosti

UKREP II.2.1: Energetska učinkovita gradnja in prenova

- Energetska sanacija javnih in zasebnih objektov
- Novogradnje energetske učinkovitih objektov

UKREP II.2.1: Povečanje deleža obnovljivih virov energije

- Analiza potencialov lokalnih virov obnovljive energije
- Uporaba obnovljivih virov energije
- Izobraževanje občanov o učinkoviti rabi energije

CILJ II.3 Zmanjšanje uporabe osebnih vozil

UKREP II.3.1: Trajnostno načrtovanje mobilnosti

- Izdelava Celostne prometne strategije
- Vzpostavitev sistema multimodalnosti transporta

UKREP II.3.2: Celovita promocija hoje

- Širitev površin za pešce
- Urejanje peš povezav
- Ureditev brvi preko reke Krke in drugih vodotokov v urbanem območju
- Urejanje varnih poti v šole
- Promocijske in izobraževalne aktivnosti

UKREP II.3.3: Izkoriščen potencial kolesarjenja

- Izboljšanje obstoječih kolesarskih stez
- Dograditev kolesarskih površin v sklenjeno omrežje
- Vzpostavitev varnega parkiranja koles
- Uvedba sistema za izposajo koles »Rent-a-bike«
- Promocijske in izobraževalne aktivnosti

UKREP II.3.4: Privlačen javni potniški promet

- Vzpostavitev vzdržnega financiranja JPP
- Oprema postajališč JPP s sistemom RTPI ali sistemi za obveščanje
- Prenova postajališč JPP
- Javni prevoz po sistemu na klic
- Vzpostavitev medkrajevnih linij za zagotavljanje boljše globalne dostopnosti Novega mesta
- Izboljšanje splošne podobe javnega prometa
- Uskladitev prometnih povezav in poenotenje vozovnic avtobusnega in železniškega prometa

UKREP II.3.5: Optimizacija cestnega prometa

- Uvajanje območja umirjanja prometa in skupne rabe
- Rekonstrukcije križišč s poudarkom na umirjanju prometa
- Ureditev park&ride površin na obrobju mesta
- Izvajanje parkirne politike (širjenje + nadzor + dvig cen)
- Optimizirano lastništvo avtomobila ("car sharing")
- Racionalizacija tovornega prometa v mestu - študija in ukrepi restrikcij

CILJ II.4 Učinkovita raba grajenih odprtih javnih površin in stavbnega fonda

UKREP II.4.1: Prenova grajenih odprtih javnih površin v urbanem območju

- Prenova površin v zgodovinskem jedru mesta in revitalizacija mestnega jedra
- Prenova degradiranih površin v stanovanjskih soseskah

UKREP II.4.2: Prenova obstoječega stavbnega fonda

- Povečati obseg in raznovrstnost izbire nepremičnim za najem
- Izboljšati urejenost in vzdrževanost nepremičnin v urbanem območju
- Izboljšati kakovost stanovanj glede površine in števila sob sedanjim in pričakovanim demografskim značilnostim

CILJ II.5 Ohranjanje in načrtno upravljanje s sistemom zelenih površin v mestu

UKREP II.5.1: Priprava inovativnega modela upravljanja zelenih površin v mestu

- Uvedba nove politike upravljanja z mestnim drevjem in mestnimi zelenimi površinami
- Uvajanje zelene infrastrukture pri urejanju javnih površin
- Vključevanje meščanov pri urejanju in vzdrževanju zelenih površin v mestu
- Povezovanje posameznih zelenih površin

UKREP II.5.2: Urejene parkovnih površin

- Ureditev parkovnih (mestnih) gozdov (Grobelska hosta, Portoval, Ragov log, Drgančevje) za pasivno obliko rekreacije (tek, ježo, sprehajanje, opazovanje)
- Ureditev parkovnih zelenih površin v degradiranih stanovanjskih soseskah (otročka igrišča, prostori za druženje in rekreacijo)
- Ureditev arheološkega parka Marof kot osrednje zelene površine mesta z dodanimi vsebinami

UKREP II.5.3: Obvodni prostor (Krka, Težka Voda, Bršljinski potok, Šajser)

- Ureditev sprehajalnih poti
- Ureditev kopaljšč in piknik prostorov ter prostorov za druženje različnih starostnih skupin
- Ohranitev biotske raznovrstnosti
- Zagotoviti razvoja življenja in mestnega dogajanja ob reki Krki z vodotoki
- Ureditev čolnarn in vstopno-izstopnih mest za plovila na reki Krki

UKREP II.5.5: Športne in rekreacijske površine

- Ureditev športnih in rekreacijskih površin za različne športne panoge (športni park Portoval, Športni park Češča Vas z velodromom in druge športne površine določene v OPN)

UKREP II.5.6: Zelene površine s posebnimi funkcijami (avtokamp)

- Ureditev postajališč za avtodome
- Ureditev mestnega avtokampa

UKREP II.5.7: Zelene površine s spominsko in kulturno funkcijo

- Ureditev Arheološkega parka Marof Novo mesto kot osrednje zelene površine mesta z dodanimi vsebinami
- Parkovno urejanje pokopališč
- Urejanje tematskih poti

KAZALNIKI:

- zmanjšanje izgub vodovodnega sistema
- odstotek mestne populacije z urejenim zbiranjem odpadne vode
- povečanje števila prebivalcev z zagotovljenim varnim dostopom do zdravstveno ustrezne pitne vode
- kakovost podzemnih in površinskih voda
- koncentracija finih trdil delcev (PM10) v ozračju
- izpust toplogrednih plinov v tonah na prebivalca
- skupna raba električne energije na prebivalca (kWh/leto)
- energetska poraba javnih zgradb na leto (kWh/m²)
- letni prihranki energije v gospodinjstvih
- delež skupne energije, pridobljen iz obnovljivih virov, v celotni energetski porabi mesta
- izdelana celostna prometna strategija
- število novozgrajenih P+R v urbanem območju
- emisije CO₂ iz osebnega avtomobilskega prometa
- število potnikov prepeljanih z mestnim javnim potniškim prometom
- število polnilnih postaj za električna vozila
- km urejenih kolesarskih poti
- km urejenih pešpoti
- površina revitaliziranih površin v mestu
- število prebivalcev, ki živijo na območju mesta
- površina urejenih parkovnih površin v mestu

III. NOVO vključujoče MESTO

Novo mesto mora vsem občanom zagotavljati enakovrednost, enake možnosti, medsebojno spoštovanje, sočutje, poštenost, varnost, strpnost in transparentnost. Občane je potrebno medgeneracijsko povezati na podlagi družbenih aktivnosti, solidarnosti, sodelovanja, pomoči, sožitja in odgovornosti. Vključujoče mesto je torej mesto, ki omogoča kvalitetno življenje vseh občanov. Napredek mesta torej ne moremo ocenjevati samo in zgolj skozi perspektivo napredka v tehnološko-gospodarskem pomenu, temveč se le-ta kaže v celotni klimi urbanega mesta in vrednot. Vključenost v urbano okolje vsakega posameznika in skupnosti je predpogoj za vzpostavljanje ugodne klime in kulture v urbanem okolju in predstavlja pomemben varnostni aspekt novo vključujoče družbe. Novo mesto mora postati prijazen prostor za bivanje, stičišče kreativnosti in idej, z javnimi prostori, ki bodo namenjeni predvsem druženju in srečevanju. V ta namen moramo prepoznati pomen že obstoječih deležnikov pri razvijanju vključujočega mesta kot so nevladne organizacije, kulturne institucije, kulturna društva, katerih položaj v regiji in mednarodnem prostoru Novo mesto uvrščajo v mednarodno okolje in bi lahko v mestu ponovno zbudili mestni vrvež, obogatili javni program in storitve na projektnem območju. Potrebno je zagotoviti pogoje za nemoteno delovanje le-teh, ki razvijajo in oživljajo mesto ter jim omogočiti razširitev dejavnosti na več lokacijah, zlasti v poletnem času in v starem mestnem jedru. Razvojno priložnost absolutno predstavlja krepitev razvoja mreže nevladnih organizacij na področjih kulture, izobraževanja, športa, sociale, turizma, zdravstva, mladine in kmetijstva ter vključevanje civilne družbe v kreiranje in oživljanje mesta.

Prepoznane so ključne vsebine za oblikovanje regionalne in širše prepoznavnosti mesta (arheologija, vino, kulinarika, obrečni prostor, narodni dom,...). Mesto ponuja veliko javnih objektov, ki se jih lahko nameni za različne dejavnosti. Mesto ima veliko zelenih površin v urbanem delu mesta in neposredni okolici, ki dajejo mestu priložnosti za sproščanje in dvig kvalitete življenja v mestu. Osveščenost prebivalcev po zdravem življenju je vse večja, zato je izziv in naloga spodbuditi njihova aktivno življenje. Želimo, da Novo mesto postane mesto občank in občanov, saj se bodo z njim lažje identificirali in čutili pripadnost, nanj bodo ponosni, v ta namen jih je potrebno vključiti v kreiranje in oživljanje mesta ter spodbuditi angažiranost občanov. Poseben pomen za občane ima historično mestno jedro, v ta namen ga bo potrebno oživiti in vdahniti vsebine, ki se bodo oblikovale skozi različne razvojne priložnosti, hkrati pa moramo zagotoviti ustrezno varovanje objektov in naravnih danosti, ki za občane nosijo poseben zgodovinski pomen.

CILJ III.1 Zagotovitev kakovostnih pogojev za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti

UKREP III.1.1: Obogatitev javnih programov in storitev v krajevnih skupnostih (KS)

- Preureditev javnih površin v prostor srečevanja in kulturne interakcije
- Uporaba obstoječe javne infrastrukture za potrebe aktivnosti organizacij, ki delujejo na področju KS
- Okrepiti izvajanje javnih programov in dejavnosti, ki bogatijo kakovost bivanja v stanovanjskih soseskah

UKREP III.1.2: Razvoj mreže nevladnih organizacij na področjih kulture, izobraževanja, športa, sociale, turizma, zdravstva, mladine in kmetijstva

- Oblikovanje programov in projektov s kulturnimi, izobraževalnimi, socialnimi in športnimi društvi, ki bodo tedensko oživila mestno jedro in ponudila pestro izbiro dogodkov
- Zagotoviti kakovostne pogoje za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti

UKREP III.1.3: Vključevanje civilne družbe v kreiranje in oživljanje mesta

- Povezovanje splošne javnosti in lokalnih akterjev z različnih področij in krepitev družbene povezanosti s pomočjo dogodkov, aktivnosti in srečanj ter promocija prostorskih vsebin ob različnih tematskih dnevih
- Fleksibilna in odzivna javna uprava z namenom vzpostavitve dolgoročnega zaupanja in s tem tudi večjega vključevanje prebivalcev
- Zgodnje in kvalitetno vključevanje prebivalcev v prenavo urbanih območij

UKREP III.1.4: Kakovostna kulturna produkcija (društva, zavodi in profesionalne kulturne ustanove)

- Vzdrževanje obstoječe kulturne infrastrukture
- Vzpostavitev tradicionalnih kulturnih prireditev, projektov
- Izboljšanje medsebojnega sodelovanja deležnikov – organizacija sestankov, okroglih miz, itd.

CILJ III.2 Krepitev razvojnih programov na področju kulturne in naravne dediščine

UKREP III.2.1: Ohranjanje in varovanje kulturnih, sakralnih objektov, njihove vsebine in dediščine

- Obnove dotrajanih objektov
- Varovanje, zaščita in dostopnost do kulturnih spomenikov ter dostopnost do celovitih informacij o kulturni dediščini, ki jo imamo na območju TUS NM 2030
- Oblikovanje novih vsebin na področju tovrstnih objektov
- Upravljanje z dediščino

UKREP III.2.2: Ohranjanje in varovanje naravne dediščine

- Urejanje področij naravne dediščine
- Ustrezna označenost tovrstnih območij
- Celostno ohranjanje naravne dediščine (društva, združenja, NVO itd), vsi so enakopravni udeleženci
- Vzgoja za življenje z naravo

CILJ III.3 Krepitev zdravja občanov

UKREP III.3.1: Zagotavljanje priložnosti, ki spodbujajo in omogočajo zdrav način življenja ljudi vseh starosti in družbenih skupin

- Brezplačna osnovna strokovno vodena rekreacija s pozitivnimi učinki na zdravje udeležencev
- Promocija športa in aktivnega zdravega življenja z različnimi športnimi dogodki na obstoječi infrastrukturi

CILJ III.4 Zagotavljanje varnega okolja

UKREP III.4.1:Varne in prijazne KS

- Partnersko sodelovanje pri zagotavljanju varnosti med policijo, organi lokalne skupnosti, gospodarstvom, zdravstvom, podjetniki, izobraževalnimi zavodi, socialnimi službami, občani in drugimi formalnimi in neformalnimi organizacijami
- Medsebojna obveščenost partnerjev o varnostnih razmerah
- Soodgovornost in porazdelitev nalog za zagotavljanje varnosti med partnerji

CILJ III.5 Socialna vključenost vseh občanov

UKREP III.5.1:Vzpostavitev pogojev za delovanje različnih centrov oz. programov za socialno vključenost vseh občanov

- Oblikovanje programov za večjo socialno vključenost socialno ranljivih skupin prebivalstva
- Zagotoviti prostore in programe medgeneracijskih centrov, dnevnih centrov za starejše
- Ureditev prostorov za povezovanje in stike različnih starostnih skupin (kot npr: ureditev igral za otroke na prostem, ureditev športnih pripomočkov za vse starostne generacije na prostem, zagotavljanje infrastrukture za mladinske organizacije in zavode, zagotovitev parka za druženje oseb s posebnimi potrebami, družinski centri, ipd)

UKREP III.5.2:Zagotovitev prostorov za varstvo otrok

- Skrb za zadostne kapacitete za varstvo in razvoj otrok
- Vzpostavitev stimulativnih pogojev za zasebne vrtce
- Umeščanje novih kapacitet vrtcev na lokacijah zgoščevanja naseljenosti

UKREP III.5.3:Reševanje romske tematike in vključevanje ciljnih skupin

- Izboljšati bivalne razmere in urediti romska naselja
- Povečati vključenost romskih otrok v programe predšolske vzgoje in priprave na vstop v osnovno šolo in povečati vključenost v šolski sistem
- Znižati brezposelnost z različnimi oblikami zaposlitvenih možnosti
- Izboljšati zdravstveno varstvo pripadnikov romske skupnosti in s preventivnimi ukrepi vplivati na večjo osveščenost o zdravem načinu življenja in tveganih oblikah vedenja
- Vplivati na izboljšanje medsebojnega razumevanja in dialoga med pripadniki romske skupnosti in večinskimi prebivalstvom
- Vplivati na izboljšanje dialoga med državo in občinami, kjer živijo pripadniki romske skupnosti

KAZALNIKI:

- **Površina revitaliziranih površin za izvajanje javnih programov in storitev**
- **Število udeležencev novih programov na področju kulture, izobraževanja, športa, sociale, turizma, zdravstva, mladine in kmetijstva**
- **Število novih projektov na področju kulture, izobraževanja, športa, sociale, turizma, zdravstva, mladine in kmetijstva**
- **Število obiskovalcev prireditev**
- **Vključenost občanov v aktivnosti in srečanja na urbanih območjih**
- **Število tradicionalnih kulturnih prireditev**

- Število srečanj mreže NVO
- Število aktivnega prebivalstva v programih športa
- Število udeležencev športnih prireditev
- Število urejenih destinacij za šport in rekreacijo
- Urejena površina za skrb in varstvo otrok (m2)
- Urejena površina za delovanje različnih centrov za socialno vključenost
- Površina prostora namenjenega medgeneracijskim vsebinam
- Število novih preventivnih programov na področju ranljivih skupin
- Število vključenih Romov v programe za dvig kakovosti življenja Romov

IV. NOVO povezujoče MESTO

Izrazit vpliv podeželja je ena od razvojnih priložnosti, ki jih ima Novo mesto, saj predstavlja podeželje t.i. »zeleni pas« Mestne občine Novo mesto, ki obsega dobre dve tretjini njene površine. Gre za prostor, ki ga je tekom stoletij ustvaril kmet in kjer se kmetijske in gozdne površine prepletajo z območji naselij. Območje je pretežno ruralno, a so čiste kmetije kljub temu redke, saj je večina prebivalcev zaposlenih v mestu. Okoliška ruralna območja ponujajo mestu dostop do lokalno pridelane hrane, mesto pa ponuja možnosti za trženje lokalnih produktov podeželja.

Te možnosti bodo dobile nov zagon oz. nove vsebine z vzpostavitvijo nove centralne regijske tržnice v Novem mestu. Tovrstna tržnica je prepoznana tudi kot osrednji prostor za trženje, druženje in izmenjavo tako produktov kot izkušenj. S tem bo prebivalcem mesta in okolice v večji meri omogočeno, da se tudi v urbanem okolju odprejo raznolike možnosti za izboljšanje oskrbe s kakovostno hrano lokalnega porekla (lokalna trajnostna prehranska samooskrba).

Podeželje predstavlja tudi prostor za razvoj različnih pridelkov in izdelkov podeželja (produkti dopolnilnih dejavnosti iz kmetij), prostor za rekreacijo in preživljanje kvalitetnega prostega časa ter prostor za raznovrstne oblike turistične ponudbe. Naravne danosti podeželja (reka Krka, okoliški vinorodni griči, rodovitna polja) so razvojne priložnosti mesta, da se prenese del teh danosti v vsakodnevno življenje prebivalcev in obiskovalcev vse z namenom oblikovanja okolja, v katerega bi se radi vračali tudi drugi uporabniki in ki bi omogočal preživetje ali pa dopolnilni zaslužek vsem, ki v njem živijo in ga s svojim delom sooblikujejo. V simbiozi med mestom in podeželjem se bodo generirala nova delovna mesta na podeželju tako na področju kmetijske kot nekmetijske dejavnosti, kakor tudi v mestu.

V sinergiji s spodbujanjem politike zelene rasti, trajnostnih naložb v razvoj in obnovo mestnega območja Novega mesta, bodo imela pomembno vlogo zelena delovna mesta, ki spodbujajo tehnološke in družbene inovacije, povečujejo konkurenčnost gospodarstva z energetske in snovno učinkovitostjo ter zmanjšujejo škodljive vplive na okolje. Zagotavljanje podpornega okolja in povezovanje ključnih deležnikov spodbujanja zelenih delovnih mest postaja ključnega pomena za učinkovito izvajanje zastavljene trajnostne razvojne strategije Novega mesta.

CILJ IV.1 Zagotovitev oskrbe prebivalcev s kakovostno lokalno pridelano hrano

UKREP IV.1.1: Dostopnost do kakovostne hrane lokalnega pomena ali Načrtno spodbujanje in razvoj produktov raznolike podeželske ponudbe

- Zagotoviti večjo stopnjo lokalne trajnostne samooskrbe s hrano z vzpostavitvijo kratkih verig med pridelovalcem in potrošnikom (od njive do krožnika v lokalnem okolju)
- Uvesti nove koncepte trženja doma pridelane hrane (partnersko kmetovanje – zeleni zabojček, prodaja na domu, potrošniška zadruga, e- trženje ipd.)
- Izboljšati oskrbo vrtcev in šol z lokalno hrano (zdrava hrana v šole in vrtce vsak dan – zeleno javno naročanje)
- Izboljšati prepoznavnost in trženje dobrin podeželja (prestavitev lokalnih pridelovalcev in pridelkov, vabljuje aplikacije)
- Zagotavljati zadosten obseg ponudbe kakovostne hrane lokalnega porekla

- Zagotavljati razvoj in širitev dopolnilnih dejavnosti na kmetijah (izobraževanje potencialnih nosilcev) in s tem zagotavljanja novih delovnih mest na podeželju
- Okrepiti tržne kanale za prodajo hrane lokalnega porekla (lokalna prehranska veriga)

UKREP IV.1.2: Vzpostavitev regijskega stičišča lokalnih pridelovalcev

- Ureditev centralne regijske tržnice v mestu (z ekotržnico) kot medijskega središča in prostora za druženje (privlačna ponudba, dober dostop, ustrezen delovni čas, osveščenost kupcev)
- Oživitev starega mestnega jedra v Novem mestu
- Povečati turistične atraktivnosti mesta
- Vključevanje specialne ponudbe podeželja (promocija pridelkov s priznanim poreklom: cviček, brusniška hrustavka ...)
- Ohraniti tradicionalno kulinariko

UKREP IV.1.2: Ozaveščanje o pomenu pridelave varne hrane in kvalitete življenja

- Povečati zavest potrošnikov o vplivu lokalno pridelane hrane na izboljšanje zdravja s sloganom: lokalno je kakovostno je varno
- Seznanjati potrošnike o kontroli kakovosti hrane (izhajajoče iz konvencionalnega, integriranega, ekološkega in biodinamičnega načina kmetovanja)
- Spodbujati trajno zanimanje za trajnostno oskrbo z varno in kakovostno hrano lokalnega porekla – kotički v trgovinah s kakovostno hrano lokalnega izvora

UKREP IV.1.4: Spodbujanje lokalne samooskrbe v mestu

- Ureditev zelenih površin s pridelovalno funkcijo – ureditev urbanih vrtov
- Razvijati urbano vrtnarstvo in izmenjavo semen
- Integrirati kmetije v razvoj mesta
- Povečati zaposlitvene možnosti in znanja v kmetijstvu

CILJ IV.2 Trajnostno koriščenje in razvoj danih potencialov primestja

UKREP IV.2.1: Spodbujanje rabe lokalnega (avtohtonega) lesa

- Podpirati trajnostno rabo lokalnih virov pri razvoju mesta
- Spodbujati vključevanje elementov lesa v urbano opremo in v gradbeništvo
- Spodbujati rabo lokalnega lesa v javnem prostoru – skulptura v urbanem in naravnem okolju
- Podpirati vsestransko uporabo lesa (sekanci, peleti ipd.)
- Obuditi oz. ponovno vzpostavljati male žage (polizdelki in izdelki iz lesa)
- Spodbujati usposabljanje za tradicionalne načine obdelave lesa - poklic tesarja (obujanje rokodelskih znanj in veščin)
- Osveščati prebivalce o ustreznem odnosu do lesa (lesene igračke v vrtce, butični izdelki iz lesa v turistične namene)
- Določiti strategijo oz. jasne usmeritve države na področju bodočega razvoja gozdarstva in lesarstva
- Okrepiti soodvisni razvoj mesta in območja Gorjancev, za kvalitetno življenje prebivalcev na tem območju in za kvalitetno preživljanje časa širokega kroga obiskovalcev ob ohranjanju naravnega in kulturnega bogastva tega območja.
- Ohranjanje biološko stabilnega in sonaravnega gozda z večjimi in kvalitetnejšimi donosi lesne mase

UKREP IV.2.2: Spodbujanje ekološkega kmetovanja

- Pospešiti prestrukturiranje v smeri izvajanja Kmetijsko okoljskih podnebnih ukrepov in ekološke pridelave in predelave že uveljavljenih kmetijskih panog, kot so sadjarstvo, vinogradništvo in zelenjadarstvo, itd.

UKREP IV.2.3: Spodbujanje razvoja zelenih delovnih mest

- zagotoviti podporno okolje in povezati ključne deležnike, ki ustvarjajo zelena delovna mesta spodbujanja zelenih delovnih mest
- Ustvarjati zelena delovna mesta, ki spodbujajo tehnološke in družbene inovacije, povečujejo konkurenčnost gospodarstva z energetske in snovno učinkovitostjo ter zmanjšujejo škodljive vplive na okolje

CILJ IV.3 Povezava podeželja z mestom

UKREP IV.3.1: Povečati dostopnost mesta prebivalcem primestja

- Vzpostavitev inovativne oblike dostopa do mestnih storitev prebivalcem primestja (javni promet, zeleni taksiji)
- Izboljšati kolesarske povezave s primestjem in podeželjem
- Izboljšati komunikacijske povezave in pretok informacij
- Vzpodbuditi javno pomembne dejavnosti, pomembne za mesto, ki za razvoj in delovanje potrebujejo umirjen ritem in ne hiter mestni tempo (centri, komune, odvisniki, žrtve nasilja)

UKREP IV.3.2: Preživljanje prostega časa prebivalcev mesta na podeželju

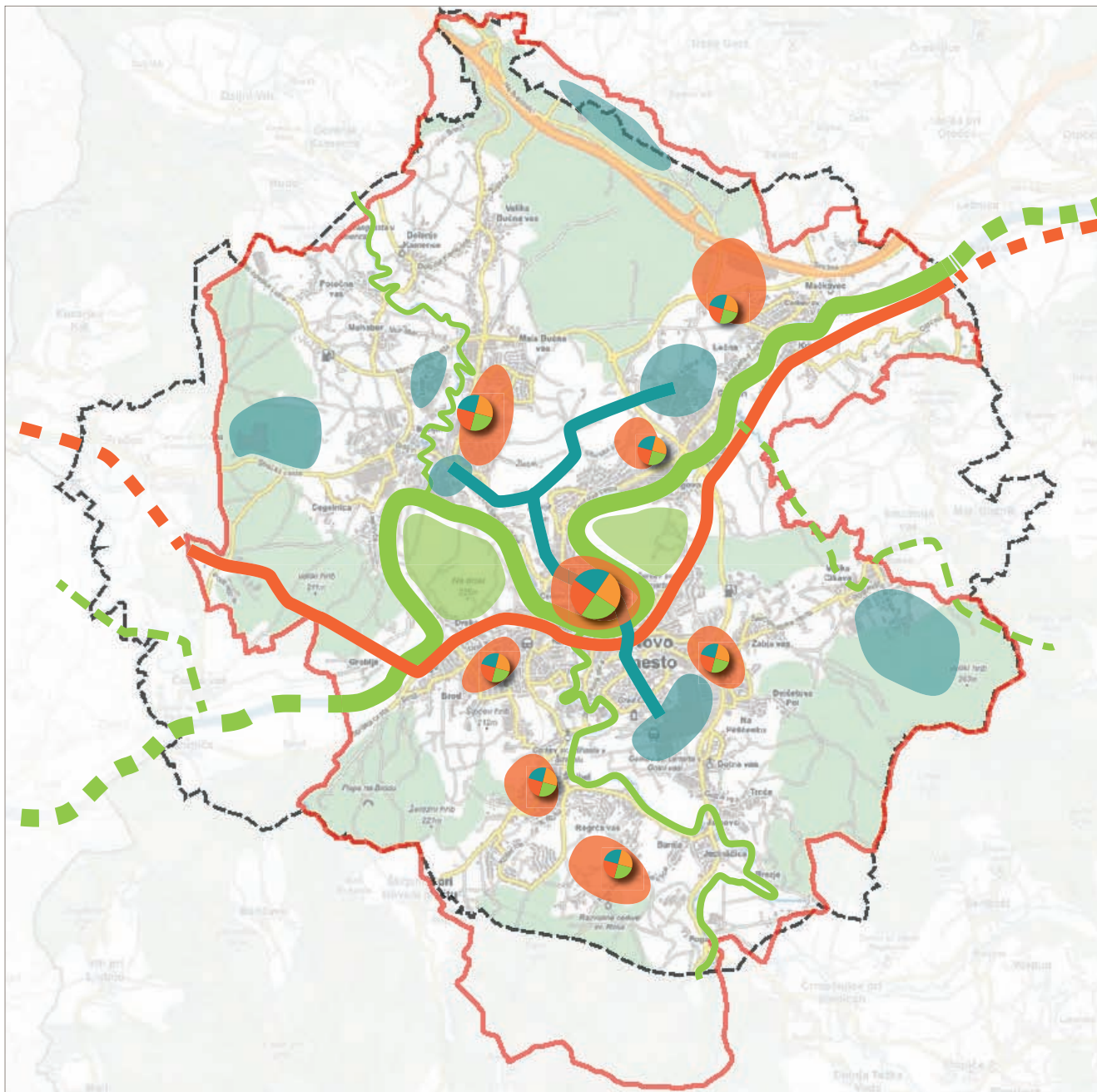
- Ureditev tematskih poti povezanih z mestom

KAZALNIKI:

- **Odstotek uporabe lokalno pridelane hrane**
- **Število ponudnikov hrane lokalnega porekla**
- **Prihodek iz naslova ekoloških pridelkov**
- **Povečano število kmetij z dopolnilo dejavnostjo**
- **Število ekoloških kmetij**
- **Urejana površina za ureditev tržnice**
- **Zelene površine na urbanem območju za namen lokalne samooskrbe v mestu**
- **Število urbane opreme iz lesa**
- **Število zelenih delovnih mest**
- **Km urejenih tematskih poti**
- **Število potnikov pripeljanih z javnim prevozom**

9. LOKACIJE PREDNOSTNIH NALOŽB

Karta št. 6: Prikaz lokacij prednostnih naložb

Vir: RPE GURS, 2015 in SURS 2013

M 1:50.000

Legenda:

- ARHEOLOŠKO INDUSTRIJSKA OS - NOVO modro MESTO
- ŠPORTNO TURISTIČNA OS - NOVO vključujoče MESTO
- ZELENA MREŽA - NOVO zeleno MESTO
- SREDIŠČNE LOKACIJE PREPLETANJA PREDNOSTNIH NALOŽB
- OBMOČJE IZVAJANJA MEHANIZMA CTN ZA MESTNO NASELJE NOVO MESTO
- URBANO OBMOČJE TUS , OBMOČJE UZ NM IZ OPN MONM

10. SKLADNOST STRATEGIJE Z OSTALIMI DOKUMENTI

10.1 PREVERITEV SKLADNOSTI S STRATEŠKIMI NACIONALNIMI DOKUMENTI

10.1.1 Operativni program za izvajanje kohezijske politike 2014 – 2020

Operativni program za izvajanje kohezijske politike je strateški dokument za črpanje sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), Evropskega socialnega sklada (ESS) in Kohezijskega sklada (KS). Slovenija bo v obdobju 2014 – 2020 razpolagala z okvirno 3,255 mrd €. Sredstva ESRR in ESS so bila razdeljena med obe kohezijski regiji, na podlagi enotne EU metodologije. Za osnovno delitev med ESRR in ESS so upoštevane razlike v razvitosti regij, potrebe in stanje na trgu dela ter napovedano povečanje stopnje tveganja revščine. Za razvoj projektov v Zahodni kohezijski regiji bo namenjenih 40%. Operativni program vključuje 11 tematskih ciljev. Program je osredotočen v največji meri na uresničevanje Strategije EU 2020. Za doseganje cilje strategije bodo sredstva Kohezijske politike za obdobje 2014 -2020 namenjena sledečim prioritetam:

- Vlaganja v raziskave, razvoj in inovacije (RRI), konkurenčnost, zaposlovanje in usposabljanje (ESRR in ESS).
- Infrastruktura za doseganje boljšega stanja okolja, trajnostno rabo energije in trajnostno mobilnost ter učinkovito upravljanje z viri (KS, ESRR).

Vlaganja v večjo produktivnost so nujna, saj novejša analiza kaže, da bo potrebno doseči visoko stopnjo produktivnosti (dvakrat več kot pred krizo), če želimo doseči, da učinek zniževanja delovno aktivnega prebivalstva ne bo negativno vplival na ekonomsko rast. V Sloveniji bo število delovno sposobnega prebivalstva začelo padati že po letu 2015 (to pomeni, da bo manj delovno sposobnih moralo ustvariti dohodek za večjo populacijo - večjo ekonomsko odvisnost). Za dvig potencialne rasti morajo biti ukrepi usmerjeni v ustrezno kombinacijo politik t.i. »policy mix«, ki bo združevala investicije v človeške vire, aktivacijo, mobilnost s tehnološkimi in ne-tehnološkimi investicijami, RRI in večjo energetske ter snovno učinkovitostjo. Predvsem bo potrebno zagotoviti povezovanje ukrepov pri izvajanju. Na primer obvezen delež vsebin ESS sredstev ob investicijah.

Trajnostna urbana strategija Novega mesta 2030 sledi usmeritvam Operativni program za izvajanje kohezijske politike, katerega glavni namen je spodbujanje trajnostnega urbanega razvoja s celovitim pristopom načrtovanja in izvajanjem naložb izkoristiti notranje potenciale mest za izboljšanje kakovosti bivanja in spodbuditev gospodarske rasti. V okviru spodbujanja trajnostnega urbanega razvoja je Trajnostna urbana strategija Novega mesta 2030 usmerjena v:

1. povečanje privlačnosti mesta in mestnih območij;
2. oživljanje mesta in posameznih mestnih predelov (zlasti stanovanjskih sosesk in slabo izkoriščenih in degradiranih območij v mestih);
3. krepitev gospodarskih, stanovanjskih in oskrbnih funkcij mesta;
4. ustvarjanje pogojev za trajnostno mobilnost; izboljšanje kvalitete okolja in bivanja v mestu.

Vlaganja, ki so predvidena v okviru ciljev in ukrepov TUS NM 2030 prispevajo k:

1. ustvarjanju pogojev za ustvarjanje novih delovnih mest v gospodarstvu;
2. prenovi javnih površin za oddih, rekreacijo in medgeneracijsko povezovanje;
3. zagotavljanju zadostnega števila javnih najemnih stanovanj;
4. spodbujanju multimodalne mobilnosti;
5. prenovi energetske neučinkovitega in nefunkcionalnega stanovanjskega fonda (zmanjševanje energetske revščine);
6. večji dostopnosti do kulturnih vsebin;
7. večji zmogljivosti in usposobljenosti lokalnih skupnosti za izvajanje celovitih projektov za urbani razvoj in urbane prenove.

Tabela št. 3: Skladnost TUS NM 2030 z OP

Trajnostna urbana strategija Novo mesto 2030		OP KP 2014 - 2020
PREDNOSTNA USMERITEV	CILJI	
NOVO modro MESTO	I.1 Okrepitev gospodarskega in razvojnega središča	(1) Mednarodna konkurenčnost raziskav, inovacij in tehnološkega razvoja v skladu s pametno specializacijo za večjo konkurenčnost in ozelenitev gospodarstva
	I.2 Vzpostavitev celovitega in učinkovitega podpornega okolja za rast gospodarskih subjektov	(3) Dinamično in konkurenčno podjetništvo za zeleno gospodarsko rast
	I.3 Razvoj športnega in industrijskega turizma (dediščina in inovativna prihodnost)	(4) Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja
	I.4 Zvišanje izobraževalnih možnosti na področju poklicnih znanj ter vseživljenjskega učenja	(10) Znanje, spretnost in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost
NOVO zeleno MESTO	II.1 Zmanjšanje onesnaženosti okolja	(4) Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja
	II.2 Povečanje energetske učinkovitosti, energetske neodvisnosti in energetske samozadostnosti	(6) Boljše stanje okolja in biotske raznovrstnosti
	II.3 Zmanjšanje uporabe osebnih vozil	
	II.4 Učinkovita raba grajenih odprtih javnih površin in stavbnega fonda	
	II.5 Ohranjanje in načrtno upravljanje s sistemom zelenih površin v mestu	
NOVO vključujoče MESTO	III.1 Zagotovitev kakovostnih pogojev za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti	(4) Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja
	III.2 Krepitev razvojnih programov na področju kulturne in naravne dediščine	(9) Socialna vključenost in zmanjšanja tveganja revščine
	III.3 Krepitev zdravja občanov	(10) Znanje, spretnost in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost
	III.4 Zagotavljanje varnega okolja	
	III.5. Socialna vključenost vseh občanov	
NOVO povezujoče MESTO	IV.1 Zagotovitev oskrbe prebivalcev s kakovostno lokalno pridelano hrano	(4) Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja
	IV.2 Trajnostno koriščenje in razvoj danih potencialov	(3) Dinamično in konkurenčno podjetništvo za zeleno gospodarsko rast
	IV.3 Povezava podeželja z mestom	(9) Socialna vključenost in zmanjšanja tveganja revščine

10.1.2 Strategija prostorskega razvoja Slovenije

Strategija prostorskega razvoja Slovenije (v nadaljevanju SPRS) je temeljni državni dokument o usmerjanju razvoja v prostoru. Podaja okvir za prostorski razvoj na celotnem ozemlju države, p ostavlja usmeritve za razvoj v evropskem prostoru ter določa zasnovo urejanja prostora, njegovo rabo in varstvo.

SPRS je temeljni strateški prostorski akt in celovit prostorski dokument, ki temelji na konceptu vzdržnega prostorskega razvoja. SPRS nima obveznih izhodišč (kot jih je imel prej veljavni državni plan), zavezujoča je njena celotna vsebina in je vodilo za vse druge ravni načrtovanja prostorskega razvoja.

Tabela št. 4: Skladnost TUS NM 2030 s SPRS

Trajnostna urbana strategija Novo mesto 2030		Cilji prostorskega razvoja Slovenije
PREDNOSTNA USMERITEV	CILJI	
NOVO modro MESTO	I.1 Okrepitev gospodarskega in razvojnega središča	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj policentričnega omrežja mest in drugih naselij - večja konkurenčnost slovenskih mest v evropskem prostoru - kvaliteten razvoj in privlačnost mest ter drugih naselij - skladen razvoj območij s skupnimi prostorsko razvojnimi značilnostmi - povezanost infrastrukturnih omrežij z evropskimi infrastrukturnimi sistemi - prostorski razvoj usklajen s prostorskimi omejitvami
	I.2 Vzpostavitev celovitega in učinkovitega podpornega okolja za rast gospodarskih subjektov	
	I.3 Razvoj športnega in industrijskega turizma (dediščina in inovativna prihodnost)	
	I.4 Zvišanje izobraževalnih možnosti na področju poklicnih znanj ter vseživljenjskega učenja	
NOVO zeleno MESTO	II.1 Zmanjšanje onesnaženosti okolja	<ul style="list-style-type: none"> - racionalen in učinkovit prostorski razvoj - kvaliteten razvoj in privlačnost mest ter drugih naselij - prostorski razvoj usklajen s prostorskimi omejitvami - preudarna raba naravnih virov - ohranjanje narave - varstvo okolja
	II.2 Povečanje energetske učinkovitosti, energetske neodvisnosti in energetske samozadostnosti	
	II.3 Zmanjšanje uporabe osebnih vozil	
	II.4 Učinkovita raba grajenih odprtih javnih površin in stavbnega fonda	
	II.5 Ohranjanje in načrtno upravljanje s sistemom zelenih površin v mestu	
NOVO vključujoče MESTO	III.1 Zagotovitev kakovostnih pogojev za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti	<ul style="list-style-type: none"> - kvaliteten razvoj in privlačnost mest ter drugih naselij - skladen razvoj območij s skupnimi prostorsko razvojnimi značilnostmi - prostorski razvoj usklajen s prostorskimi omejitvami - kulturna raznovrstnost kot temelj nacionalne prostorske prepoznavnosti
	III.2 Krepitev razvojnih programov na področju kulturne in naravne dediščine	
	III.3 Krepitev zdravja občanov	
	III.4 Zagotavljanje varnega okolja	
	III.5. Socialna vključenost vseh občanov	
NOVO povezujoče MESTO	IV.1 Zagotovitev oskrbe prebivalcev s kakovostno lokalno pridelano hrano	<ul style="list-style-type: none"> - medsebojno dopolnjevanje funkcij podeželskih in urbanih območij - prostorski razvoj usklajen s prostorskimi omejitvami - preudarna raba naravnih virov - ohranjanje narave - varstvo okolja
	IV.2 Trajnostno koriščenje in razvoj danih potencialov	
	IV.3 Povezava podeželja z mestom	

Novo mesto je v SPRS opredeljeno kot središče nacionalnega pomena in kot pomembno regionalno prometno vozlišče in središče, ki bo širilo svoj vpliv na čezmejna območja na Hrvaškem, kar se bo z izvedbo aktivnosti v okviru Trajnostne urbane strategije še okrepilo.

V Novem mestu se stikajo številne **prometne povezave**: daljinska cestna povezava mednarodnega pomena (avtocesta), cestna povezava čezmejnega pomena (3. razvojna os), notranji obodni cestni obroč (povezava od Kočevja preko Novega mesta proti Zidanemu Mostu) ter daljinska železniška povezava nacionalnega pomena. Hkrati je Novo mesto označeno kot nacionalno prometno vozlišče, prometni terminal nacionalnega pomena ter javno letališče za mednarodni zračni promet nižje kategorije. Širše območje Novega mesta je opredeljeno kot območje integriranega javnega prometa in poselitve.

Na področju **energetskih sistemov** je skozi Novo mesto predvidena mednarodna plinovodna povezava (v smeri vzhod-zahod) ter plinovod od Trebnjega preko Novega mesta proti Metliki. S severa se od mednarodne elektroenergetske povezave odcepi 400 kV daljnovod do Novega mesta, od tu pa potekajo 110 kV daljnovodi proti Krškem, Metliki, Kočevju in Trebnjem.

Mestne občine Novo mesto spada v Dolenjsko območje **ravnanja z odpadki** prvega reda.

Območje Dolenjske je uvrščeno v eno od temeljnih turističnih območij, kjer se omogoča prostorski razvoj turističnih dejavnosti; Novomeško območje pa je uvrščeno med druga jedrna območja, kjer se medsebojno povezuje posamične obstoječe ali nove programe in se izogiba pretiranim koncentracijam programov in infrastrukture v prostoru.

10.1.3 Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji

Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju SRPRS) je temeljni državni dokument o usmerjanju razvoja v prometu. Namen strategije je prikazati izhodišča, potrebe in možnosti za razvoj ključnih področij prometa v RS, pripraviti usklajen program razvoja ključnih področij prometa v RS, zagotoviti predhodno izpolnitev pogojev za črpanje EU-sredstev v finančnem obdobju 2014–2020 za prometno področje ter zagotoviti podlago za pripravo resolucije o nacionalnem programu zgraditve prometne infrastrukture oziroma ustreznega operativnega programa.

Pri pripravi Trajnostna urbana strategija Mestne občine Novo mesto, smo v strateški usmeritvi NOVO zeleno MESTO pri oblikovanju ukrepov, sledili splošnim ciljem SRPRS in sicer z vidika izboljšanja mobilnost in dostopnost, izboljšanja prometne varnosti in varovanja, zmanjšanja porabe energije, zmanjšanja stroške uporabnikov in upravljavcev ter zmanjšanja okoljske obremenitve. V prednostni usmeritvi NOVO modro MESTO, pa smo z ukrepi sledili cilju SRPRS v smislu izboljšanja oskrbe gospodarstva.

Strategije opredeljuje tudi posebne cilje, in sicer:

- Izboljšanje prometnih povezav in uskladitev s sosednjimi državami
- Izboljšanje državne in regionalne povezanosti znotraj Slovenije
- Izboljšanje dostopnosti potnikov do glavnih mestnih aglomeracij in znotraj njih
- Izboljšanje organizacijske in operativne sestave prometnega sistema za zagotovitev njegove učinkovitosti in trajnosti

SRPRS v okviru 2b Jugovzhodna Slovenija načrtuje je izboljšati povezanost Bele krajine (Črnomelj, Metlika) z Novim mestom in Ljubljano. Jugovzhodna Slovenija zajema spodnjeposavsko statistično regijo in del statistične regije jugovzhodna Slovenija (Bela krajina). Glavni težavi sta dostopnost Bele krajine do regionalnega središča Novo mesto in avtocestno omrežje (3. razvojna os).

10.2 PREVERITEV SKLADNOSTI Z RRP

Regionalni razvojni program JVS Slovenije (RRP JVS) 2014 – 2020 je osnovni strateški dokument regije z izdelano razvojno vizijo regije, razvojno specializacijo, specifičnimi cilji in ukrepi za njihovo izvajanje. V RRP JVS je vključenih 5 prioritetenih področji: gospodarstvo, človeški viri, infrastruktura, podeželje in turizem. Za vsako od teh področij so izdelani prioritetni projekti, skupaj 25 pomembnejših regionalnih projektov, ovrednotenjem in terminskim planom za njihovo izvedbo. V nadaljevanju bo regija pristopila k izdelavi Dogovora regije, ki bo izvedbeni dokument in bo vključeval projekte regionalnega pomena primerne za neposredno financiranje.

Pri oblikovanju ciljev Trajnostne urbane strategije Novo mesto 2030 se je sledilo viziji regije JV Slovenije, je želi postati prepoznavna kot: »Izvozna, odprta, povezana in trajnostno odgovorna regija« in strateškim razvojnim ciljem.

Tabela št. 5: Skladnost TUS NM 2030 z RRP JVS 2014 - 2020

Trajnostna urbana strategija Novo mesto 2030		Regionalni razvojni program JVS 2014 - 2020	
PREDNOSTNA USMERITEV	CILJI	Strateški razvojni cilji	Specifični cilji
NOVO modro MESTO	I.1 Okrepitev gospodarskega in razvojnega središča	Cilj 2: Povezana regija	Specifični cilj 1.1: Vzpostavitev celovitega izvozno usmerjenega podjetniškega podpornega okolja JV Slovenija
	I.2 Vzpostavitev celovitega in učinkovitega podpornega okolja za rast gospodarskih subjektov	Cilj 3: Izvozna regija	Specifični cilj 1.2: Izboljšanje ključnih sposobnosti zaposlenih
	I.3 Razvoj športnega in industrijskega turizma (dediščina in inovativna prihodnost)	Cilj 4: Regija s prepoznavno identiteto	Specifični cilj 1.3: Izboljšanje sistema inovacij in raziskav ter vzpostavitev celovitih inovacijskih procesov
	I.4 Zvišanje izobraževalnih možnosti na področju poklicnih znanj ter vseživljenjskega učenja	Cilj 5: Regija znanja	Specifični cilj 2.1: Ustvarjanje znanja, ki je prilagojeno potrebam gospodarstva, podpira pametno specializacijo regije in zagotavlja večjo zaposljivost
NOVO zeleno MESTO	II.1 Zmanjšanje onesnaženosti okolja	Cilj 1: Zdrava regija	Specifični cilj 3.1.: Izboljšanje dostopnosti in trajnostna mobilnost v regiji
	II.2 Povečanje energetske učinkovitosti, energetske neodvisnosti in energetske samozadostnosti	Cilj 7: Energetsko učinkovita regija	Specifični cilj 3.3: Povečanje učinkovitosti rabe energije
	II.3 Zmanjšanje uporabe osebnih vozil		Specifični cilj 3.5: Učinkovit in celovit prostorski razvoj
	II.4 Učinkovita raba grajenih odprtih javnih površin in stavbnega fonda		
	II.5 Ohranjanje in načrtno upravljanje s sistemom zelenih površin v mestu		

NOVO vključujoče MESTO	III.1 Zagotovitev kakovostnih pogojev za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti	Cilj 4: Regija s prepoznavno identiteto Cilj 6: Regija odprtih ljudi	Specifični cilj 2.2: Spodbujanje vseživljenjskega učenja in osebnega razvoja za vse vrste generacij s krepitvijo dostopnosti do vseživljenjskega učenja Specifični cilj 2.3: Izboljšanje kvalitete življenja ter povečanje družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva Specifični cilj 3.1.: Izboljšanje dostopnosti in trajnostna mobilnost v regiji Specifični cilj 3.3: Povečanje učinkovitosti rabe energije
	III.2 Krepitev razvojnih programov na področju kulturne in naravne dediščine		
	III.3 Krepitev zdravja občanov		
	III.4 Zagotavljanje varnega okolja		
	III.5. Socialna vključenost vseh občanov		
NOVO povezujoče MESTO	IV.1 Zagotovitev oskrbe prebivalcev s kakovostno lokalno pridelano hrano	Cilj 1: Zdrava regija Cilj 7: Energetsko učinkovita regija	Specifični cilj 4.1: Krepitev podeželskega gospodarstva in socialnega kapitala podeželja ter s tem enakomernejši razvoj podeželja Specifični cilj 4.3: Intenzivnejše gospodarjenje z gozdovi, boljša izraba lesa in večanje dodane vrednosti v lesno predelovalni verigi in spodbujanje nizkoogljičnega gospodarstva Specifični cilj 3.1: Izboljšanje dostopnosti in trajnostna mobilnost v regiji
	IV.2 Trajnostno koriščenje in razvoj danih potencialov		
	IV.3 Povezava podeželja z mestom		

10.3 SKLADNOST S SMERNICAMI ZA PRIPRAVO TRAJNOSTNE URBANE STRATEGIJE

Trajnostna urbana strategija Mestne občine Novo mesto je skozi pripravo dokumenta sledila smernicami Ministrstva za okolje za pripravo Trajnostne urbane strategije. S cilji in ukrepi pokriva vsa področja razvoja, ki so opredeljene v smernicah.

Tabela št. 6: Skladnost TUS NM 2030 s smernicami TUS

Trajnostna urbana strategija Novo mesto 2030		Cilji in ukrepi iz smernic za pripravo Trajnostne urbane strategije
PREDNOSTNA USMERITEV	CILJI	
NOVO modro MESTO	I.1 Okrepitev gospodarskega in razvojnega središča	<p>Ukrep: Izboljšanje urbanega okolja, oživitev mest, sanacijo in dekontaminacijo degradiranih zemljišč(vključno z območji na katerih poteka preobrazba) zmanjšanje onesnaženosti zraka in spodbujanje ukrepov za zmanjšanje hrupa</p> <p>Specifični cilj: Učinkovita raba prostora v urbanih območjih</p>
	I.2 Vzpostavitev celovitega in učinkovitega podpornega okolja za rast gospodarskih subjektov	
	I.3 Razvoj športnega in industrijskega turizma (dediščina in inovativna prihodnost)	
	I.4 Zvišanje izobraževalnih možnosti na področju poklicnih znanj ter vseživljenjskega učenja	
NOVO zeleno MESTO	II.1 Zmanjšanje onesnaženosti okolja	<p>Ukrep: Izboljšanje urbanega okolja, oživitev mest, sanacijo in dekontaminacijo degradiranih zemljišč(vključno z območji na katerih poteka preobrazba) zmanjšanje onesnaženosti zraka in spodbujanje ukrepov za zmanjšanje hrupa</p> <p>Specifični cilj: Učinkovita raba prostora v urbanih območjih</p>
	II.2 Povečanje energetske učinkovitosti, energetske neodvisnosti in energetske samozadostnosti	
	II.3 Zmanjšanje uporabe osebnih vozil	<p>Ukrep: Spodbujanje energetske učinkovitosti, pametnega upravljanja z energijo in uporabo obnovljivih virov energije v javni infrastrukturi, vključno z javnimi stavbami in stanovanjskem sektorju</p> <p>Specifični cilj: Povečanje učinkovite rabe energije v gospodinjstvih</p> <p>Ukrep: Spodbujanje nizkoogljičnih strategij za vse vrste območij, zlasti za urbana območja, vključno s spodbujanjem trajnostne urbane mobilnosti in ustreznimi omilitvenimi prilagoditvenimi ukrepi</p> <p>Specifični cilj: Razvoj urbane mobilnosti za izboljšanje kakovosti zraka v mestih (sistem P+R, ureditev varnih dostopov do postaj in postajališč JPP in ureditev parkirišč za kolesa).</p>
	II.4 Učinkovita raba grajenih odprtih javnih površin in stavbnega fonda	
	II.5 Ohranjanje in načrtno upravljanje s sistemom zelenih površin v mestu	

<p>NOVO vključujoče MESTO</p>	<p>III.1 Zagotovitev kakovostnih pogojev za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti</p>	<p>Ukrep: Izboljšanje urbanega okolja, oživitvev mest, sanacijo in dekontaminacijo degradiranih zemljišč(vključno z območji na katerih poteka preobrazba) zmanjšanje onesnaženosti zraka in spodbujanje ukrepov za zmanjšanje hrupa</p> <p>Specifični cilj: <i>Učinkovita raba prostora v urbanih območjih</i></p>
	<p>III.2 Krepitev razvojnih programov na področju kulturne in naravne dediščine</p>	
	<p>III.3 Krepitev zdravja občanov</p>	
	<p>III.4 Zagotavljanje varnega okolja</p>	
	<p>III.5. Socialna vključenost vseh občanov</p>	
<p>NOVO povezujoče MESTO</p>	<p>IV.1 Zagotovitev oskrbe prebivalcev s kakovostno lokalno pridelano hrano</p>	<p>Ukrep: Izboljšanje urbanega okolja, oživitvev mest, sanacijo in dekontaminacijo degradiranih zemljišč(vključno z območji na katerih poteka preobrazba) zmanjšanje onesnaženosti zraka in spodbujanje ukrepov za zmanjšanje hrupa</p> <p>Specifični cilj: <i>Učinkovita raba prostora v urbanih območjih</i></p>
	<p>IV.2 Trajnostno koriščenje in razvoj danih potencialov</p>	<p>Ukrep: Spodbujanje energetske učinkovitosti, pametnega upravljanja z energijo in uporabo obnovljivih virov energije v javni infrastrukturi, vključno z javnimi stavbami in stanovanjskem sektorju</p> <p>Specifični cilj: <i>Povečanje učinkovite rabe energije v gospodinskih</i></p>
	<p>IV.3 Povezava podeželja z mestom</p>	<p>Ukrep: Spodbujanje nizkoogljičnih strategij za vse vrste območij, zlasti za urbana območja, vključno s spodbujanjem trajnostne urbane mobilnosti in ustreznimi omiljitvenimi prilagoditvenimi ukrepi</p> <p>Specifični cilj: <i>Razvoj urbane mobilnosti za izboljšanje kakovosti zraka v mestih (sistem P+R, ureditev varnih dostopov do postaj in postajališč JPP in ureditev parkirišč za kolesa).</i></p>

10.4 SKLADNOST S SPREJETIMI OBČINSKIMI AKTI

Občinski prostorski načrt

Med ključnimi strateškimi odločitvami Mestne občine Novo mesto je zagotovo sprejem Občinskega prostorskega načrta v letu 2009, ki v strateškem delu določa ključna izhodišča in cilje ter zasnovo prostorskega razvoja mestne občine. T.i. »Prostorska strategija« ni vseobsegajoča razvojna strategija, je pa njena priprava temeljila na strokovnih dognanjih o gospodarskem in družbenem razvoju ter demografskih projekcijah. Trajnostna urbana strategija sledi v svoji vsebini usmeritvam sprejetega OPN, tako v smislu prostorskega, družbenega in gospodarskega razvoja mesta.

Energetski koncept Mestne občine Novo mesto

Trajnostna urbana strategija Novo mesto 2030 je skladna z Energetskim konceptom Mestne občine Novo mesto JLEKNM-OS/014 december 2008. V prednostni usmeritvi NOVO zeleno MESTO določa ukrep povečanje energetske učinkovitosti, energetske neodvisnosti in energetske samozadostnosti ter izobraževanje občanov o učinkoviti rabi energije. Ti ukrepi so eni ključnih tudi v Energetskem konceptu Mestne občine Novo mesto.

Odlok o načrtu za kakovost zraka na območju Mestne občine Novo mesto

Vlada Republike Slovenije je na območju Slovenije v občinah, kjer je evidentirano preseganje mejne vrednosti onesnaževanja v zraku pripravila predloge odlokov o načrtu za kakovosti zraka. Navedeni odlok je bil pripravljen tudi za območje Mestne občine Novo mesto. Trajnostna urbana strategija je skladna s Programom ukrepov iz Odloka o načrtu za kakovost zraka na območju Mestne občine Novo mesto. V prednostni usmeritvi NOVO zeleno MESTO določa cilje Zmanjšanje onesnaženosti okolja, zmanjšanje uporabe osebnih vozil in Ohranjanje in načrtno upravljanjem s sistemom zelenih površin v mestu, katerih ukrepi sledijo Programom ukrepov iz omenjenega odloka.

Strategija reševanja romske tematike v Mestni občini Novo mesto za obdobje 2013-2020

Strategija razvoja romske tematike v Mestni občini Novo mesto je programski in izvedbeni dokument, ki postavlja prioritete občinske politike za obdobje 2013-2020. V dokumentu so upoštevana izhodišča nacionalnih ukrepov za Rome. Osnovni strateški cilji strategije reševanja romske tematike oz. programa ukrepov so: 1. izboljšati bivalne razmere in urediti romska naselja, 2. povečati vključenost romskih otrok v programe predšolske vzgoje in priprave na vstop v osnovno šolo in povečati vključenost v šolski sistem, 3. znižati brezposelnost z različnimi oblikami zaposlitvenih možnosti, 4. izboljšati zdravstveno varstvo pripadnikov romske skupnosti in s preventivnimi ukrepi vplivati na večjo osveščenost o zdravem načinu življenja in tveganih oblikah vedenja, 5. vplivati na izboljšanje medsebojnega razumevanja in dialoga med pripadniki romske skupnosti in večinskim prebivalstvom, 6. vplivati na izboljšanje dialoga med državo in občinami, kjer živijo pripadniki romske skupnosti. V Trajnostni urbani strategije v sklopu ukrepov prednostne usmeritve NOVO vključujoče MESTO, so se povzeli ključni ukrepi strategije razvoja romske tematike, ki se nanašajo na urbano območje.

Strategija športa v Mestni občini Novo mesto 2010–2020

Cilj strategije športa v Mestni občini Novo mesto je, da bi Novo mesto postalo mesto športa. Razvoj športa v Mestni občini Novo mesto temelji na treh osnovnih smernicah: 1. Vsak prebivalec povezan s športom: Večina prebivalcev Mestne občine Novo mesto se bo lahko identificirala z vsajeno športno aktivnostjo in si tako oblikovala svoj način življenja s športom; 2. Kakovostni in vrhunski šport: Novomeški športniki bodo dosegali vrhunske športne dosežke ne samo na državni ravni, ampak tudi na mednarodnih tekmovanjih, kot so univerzijade, evropska prvenstva, svetovna prvenstva in olimpijske igre; 3. Urbani športni prostor: Zgrajena in obnovljena bo urbana športna

infrastruktura, in sicer po mednarodnih tekmovalnih standardih, ki bo Novo mesto uvrstila na zemljevid evropskih in svetovnih športnih mest. V Trajnostni urbani strategije v sklopu ukrepov prednostne usmeritve NOVO vključujoče MESTO, so se povzeli ključni ukrepi strategije športa, ki se nanašajo na urbano območje.

Skladnost s pripravo Celostnih prometnih strategij

Ministrstvo za infrastrukturo in prostor je pripravilo Smernice za pripravo Celostne prometne strategije (v nadaljevanju CPS), kot usmeritve občinam. V CPS bodo opredeljeni cilji in ukrepi in na podlagi katerih bo mogoče črpati evropska sredstva za trajnostno mobilnost. Mestna občina Novo mesto še ni pristopila k pripravi CPS, vendar pa se je v Trajnostni urbani strategiji Novega mesta 2030 v prednostni usmeritvi NOVO zeleno MESTO, s ciljem Zmanjšanje uporabe vozil upoštevalo vse vidike trajnostne mobilnosti od hoje, kolesarjenja, mirujočega prometa in javnega potniškega prometa. S temi ukrepi bomo zadostili ciljem: zmanjšanje okoljskih problemov, boljši povezanosti urbanih območij z njihovim zaledjem, zmanjšanju prometnih zastojev, izboljšanju kakovosti življenjskega prostora v urbanih območjih in povečanju prometne varnosti.

Strategija na področju mladih v Mestni občini Novo mesto do leta 2020 (v fazi sprejemanja)

Mestna občina Novo mesto predstavlja pomemben element pri dvigovanju kakovosti življenja mladih predvsem z zagotavljanjem sistemskih rešitev, ki omogočajo mladim, da razvijajo svoje zmožnosti in veščine, dosegajo svoje cilje, se razvijajo v avtonomne družbeno odgovorne odrasle ter dejavno sooblikujejo skupnost, v kateri bo kakovost življenja uživalo celotno lokalno prebivalstvo. Za doseganje tovrstnega cilja je treba ohraniti in krepiti sodelovanje z mladimi in mladinskimi organizacijami, ki delujejo v mestni občini, hkrati pa razširiti oblikovanje in prenos ukrepov različnih sektorskih lokalnih politik z namenom spodbujanja in lajšanja integracije mladih v ekonomsko, kulturno in politično življenje skupnosti, tj. v pospeševanje lokalnih mladinskih politik, kot so zaposlovanje mladih, izobraževanje mladih, stanovanjska politika, socialna politika in zdravje mladih. Slednje je bilo izhodišče za oblikovanje ukrepov in ciljev prednostne usmeritve NOVO modro MESTO in NOVO vključujoče MESTO.

Občinski program varstva okolja - OPVO (v fazi sprejemanja)

Občinski program varstva okolja je ključni okoljski dokument, s katerim se lokalna skupnost loteva okoljskih problemov urbanega območja. Dokument nastaja v času priprave TUS NM 2030, zato so v vključujočem procesu priprave OPVO prepoznani ključni okoljski problemi urbanega območja, obravnavani tudi v postopku priprave TUS NM 2030. Prepoznani so ključni okoljski problemi, to so občasna neustrezna kakovost pitne vode, iztrošenost in občutljivost obstoječih vodnih virov, odsotnost čiščenja oziroma nezadovoljivo čiščenje komunalne odpadne vode ter prekomerno onesnaževanje vodnih virov, nezadostni podatki o vsebnosti onesnažil v zraku (glede na kemizem in vire) in prekomerna onesnaženost zraka s prašnimi delci - PM10 (presežene mejne vrednosti – število prekoračitev), premalo podatkov o tleh, obremenjevanje okolja z odpadki, onesnaževanje jam, divja odlagališča, nedosledno ločevanje odpadkov, krčenje gozdov v urbanih območjih, neurejenost mestnih in primestnih gozdov, vizualno in svetlobno onesnaženje javnega prostora in obremenjenost prebivalstva s hrupom ob glavnih vpadnicah v mesto. TUS NM 2030 se na prepoznane okoljske probleme odziva z oblikovanjem ciljev in ukrepov prednostne usmeritve NOVO zeleno MESTO.

Strategija razvoja turizma v Mestni občini Novo mesto 2015 -2020 (v fazi sprejemanja)

Novo mesto je edinstveno v Evropi po svojem halštatskem obdobju, ko je bilo eno najbogatejših mest tistega časa. Področje z najdenim največjim številom situ, steklenih jagod, fibul in številnih grobov ... Prav tako pa je Novo mesto edinstveno danes z eno najmočnejših industrij v Evropi. Novo mesto

ima torej vse attribute, da svojo strategijo turizma nasloni na svetovni trend tako imenovanega industrijskega in športnega turizma, ki v svetu generira že velik turistični prihodek. Trajnostna urbana strategija Novega mesta v največji meri podpirala strategijo razvoja turizma, kar se odraža v ciljih in ukrepih prednostne usmeritve NOVO modro MESTO. Tudi prebivalci Novega mesta so uporabniki mesta, ki želijo v mestu doživljati urbane občutke. Atraktivno in urejeno mestno jedro privlači turiste, domačine in s tem tudi ponudnike storitev. Trajnostna urbana strategija bo tako podpirala razvoj glavne osi turističnega razvoja Novega mesta.

Konservatorskega načrta za prenovu Glavnega trga, Rozmanove ulice in Kandijskega križišča v zgodovinskem jedru Novega mesta (v fazi sprejemanja)

Konservatorski načrt je izhodiščni dokument za urejanje zgodovinskega jedra Novega mesta. Pri pripravi Trajnostne urbane strategije Novega mesta 2030 se je **v vseh prednostnih usmeritvah** upoštevalo izhodišča, s ciljem oživitve in revitalizacije starega mestnega jedra, in sicer usmeritev sprememb prometne ureditve z morebitno optimizacijo predlaganega prometnega režima, površin za potrebe pešcev, kolesarjev, motorni in mirujoči promet na obravnavanem območju, zagotovitev vsebin na odprtih javnih površinah, ozelenitev mesta, ureditev urbane opreme, zagotovitev prireditvenih prostorih ipd.

11. VKLJUČEVANJE JAVNOSTI

Mestna občina Novo mesto v sklopu svojih aktivnosti in sprejemanja strateških dokumentov le-te sprejema s širšim konsenzom. V pripravo TUS NM 2030 smo vključili zaključke vseh dosedanjih aktivnosti, ki so ključni za razvoj MONM.

Še pred pričetkov priprave TUS NM 2030 je bila javnost vključena v pripravo strateškega dela OPN preko izvedbe planerskih delavnic v letu 2006. TUS NM 2030 sledi konceptu prostorskega razvoja Novega mesta, ki je določen v strateškem delu OPN.

Za pripravo TUS NM 2030 je bila **imenovana delovna skupina**, ki se je redno sestajala na mesečnih sestankih, po potrebi tudi večkrat. Naloga delovne skupine je bila analizirati obstoječe stanje in vse do sedaj sprejete strateške dokumente na nivoju občine. V samo analizo so **posamezni člani skupine vključevali tudi druge institucije** (NVO, javna podjetja in zavode občine, gospodarsko in obrtno zbornico, fakultete, ...) in z njimi **izvedli delavnice, okrogle mize, ciljne sestanke**. Skupaj se je oblikovalo stališča, ki so bila nato še prediskutirana s širšo javnostjo na delavnicah.

MONM je TUS NM 2030 pripravljala v sodelovanju z različnimi uradi znotraj občine in navzven. V želji, da bi TUS NM 2030 postal skupen dokument vseh prebivalcev mesta, so bile **pozvane krajevne skupnosti k predložitvi predlogov razvojnih projektov posameznih območij**. Iz priloge št. 1 je razviden seznam predlogov in vsebin, katere so tudi vsebinsko vključene v gradivo.

Javna obvestila

Javno naznanilo javnega posvetovanja o trajnostni urbani strategiji Mestne občine Novo mesto

29.6.2015

Mestna občina Novo mesto pripravlja Trajnostno urbano strategijo MONM (TUS). Pravila za črpanje sredstev Uredbe o Evropskega sklada za regionalni razvoj namreč določajo, da se trajnostni urbani razvoj upravičenega urbanega območja lahko financira le na podlagi sprejete TUS. Kljub temu, da ima občina sprejeto strategijo prostorskega razvoja in da pripravlja celovito strategijo razvoja, je za črpanje sredstev evropskega sklada, do katerih je sicer upravičeno urbano območje Novo mesto, potrebno pripraviti in sprejeti TUS za območje mesta.

Projekti, ki jih bomo za financiranje iz evropskih sredstev lahko izbrali sami morajo izhajati iz TUS. Izkazovati morajo celovitost, kar pomeni, da morajo v TUS identificirane probleme obravnavati na povezan način. Mestna občina je pristojna za pripravo in sprejem TUS ter izbor projektov (na podlagi TUS). TUS bo potrdilo ministrstvo pristojno za urbani razvoj in organ upravljanja.

Ker pa je za oblikovanje učinkovite strategije ključnega pomena širše razumevanje razvojnih prioritet Novega mesta, je k sooblikovanju dokumenta vabljeni zainteresirana javnost. Zato bo v četrtek, 2. julija 2015 ob 16.00 v Kulturnem centru Janeza Trdine v Novem mestu izvedeno javno posvetovanje, na katerega ste vljudno vabljeni.

Na posvetovanju bodo predstavljena Izhodišča za pripravo TUS z osnutkom gradiva o katerem bo tekla razprava. Hkrati je tudi na tem mestu javnost povabljeni k aktivnemu sooblikovanju predlogov, ki bodo vključeni v dokument. S tem namenom spodaj objavljamo izhodiščni dokument TUS za razpravo. Več informacij je o novem ukrepu urbanega razvoja v obdobju finančne perspektive do leta 2020 dostopnih na spletnem naslovu http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/urbani_razvoj/, več informacij o pripravi Trajnostne urbane strategije MONM pa lahko pridobite tudi na Mestni občini Novo mesto, Urad za prostor, kontaktna oseba Izidor Jerala, e-pošta: izidor.jerala@novomesto.si.

Zaradi učinkovitejše organizacije in izvedbe javnega posvetovanja vas prosimo, da vašo udeležbo na javnem posvetu najkasneje do 1.7.2015 potrdite na e-poštni naslov mestna.obcina@novomesto.si.

Vabljeni!

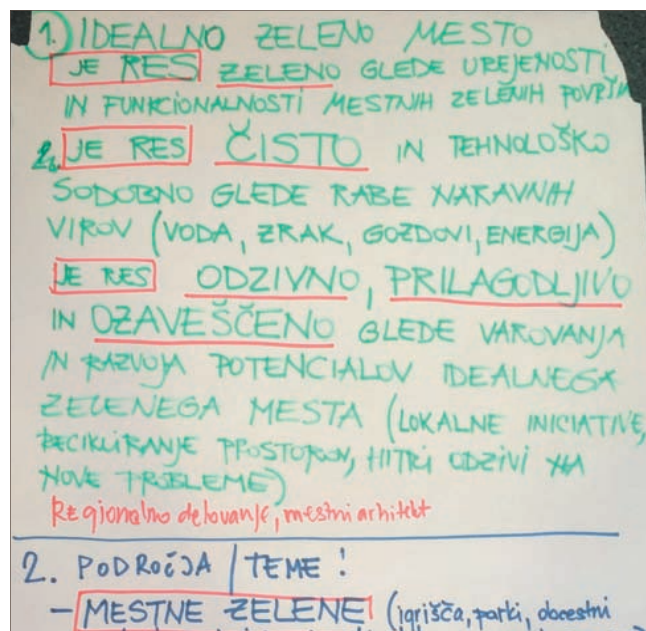
Slika: Javno povabilo

Zaradi strateškega pomena TUS NM 2030 je bila v juniju 2015 **k sooblikovanju dokumenta povabljeni najširša javnost**. Javno so bila objavljena Izhodišča za pripravo TUS NM 2030, ki so bila po obliki in vsebini oblikovana kot osnutek dokumenta. V juliju 2015 je bilo **izvedeno javno posvetovanje** o vsebini TUS NM 2030, na katerem je javnost aktivno sodelovala tudi na tematskih delavnicah. Na javnem posvetu je bila **javnost podrobneje seznanjena** o procesu oblikovanja TUS NM 2030, z vključitvijo že izraženih predlogov javnosti v dokument ter načinov nadaljnjega vključevanja javnosti v pripravo.

Slika: Javno posvetovanje, Novo mesto, 3. 7. 2015

V sklopu javne predstavitve so bile **organizirane delavnice po tematskih sklopih**, na katerih smo z udeleženci širše javnosti preverili skladnost izhodišč za TUS NM 2030 s pričakovanji prebivalcev, NVO in drugih deležnikov, ki so soustvarjalci razvoja mesta in mestne občine in jim hkrati dali možnost, da **predstavijo svoje razmišljanje, potrebe in interese**. Podali so številne usmeritve in predloge (priloga št. 2: Povzetek delavnic po prednostnih usmeritvah TUS NM 2030, 2. 7. 2015). Zastavljene cilje in usmeritve TUS NM 2030 smo z udeleženci delavnic argumentirali ter **oblikovali ustrezne dopolnitve ter nadaljnje ukrepe**.

Slika: Zaključki tematskih delavnic

V času priprave TUS NM 2030 so na MO NM potekale aktivnosti v zvezi **pripravo Konservatorskega načrta za namen prenove Glavnega trga, Rozmanove ulice in Kandijskega križišča v zgodovinskem jedru Novega mesta**, ki je eden ključnih projektov mesta. Za ta del je bila imenovana še posebna delovna skupina, v katero so vključeni poleg predstavnikov občine in izdelovalca KN tudi NVO, KS in Urbanistični svet. Skupina se je sestala na 9-ih operativnih sestankih. Okviri, prediskutirani z širšo javnostjo v sklopu aktivnosti sprejemanja dokumenta, ki so **predstavljali izhodišča in usmeritve širše javnosti** za TUS NM 2030. Povzetki Delavnice v sklopu javne razprave o celoviti prenovi Glavnega trga, Rozmanove ulice in Kandijskega križišča v zgodovinskem jedru Novega mesta z dne 28. 2. 2015 so v prilogi št. 3.

Izhodišča za pripravo TUS NM 2030 so bila predstavljena tudi **upravnemu odboru Gospodarske zbornice Dolenjske in Bele krajine**, ker se zavedamo strateškega pomena slednjega za razvoj gospodarstva, tako za MONM kot za regiji JV Slovenija in širše. Podani predlogi so bili vključeni v gradivo TUS NM 2030.

Po javni predstavitvi je bil TUS NM 2030 **objavljen na spletni strani MONM**, kjer se je širšo javnost pozvalo naj pripombe, ideje, opažanja in predloge oddajo do 31. 8. 2015. V pripravo TUS NM 2030 so se tako **aktivno vključile nevladne organizacije**, ki so bile zelo konstruktiven sogovornik pri pripravi dokumenta. Prispeli predlogi so se obdelali in vključili v gradivo TUS NM 2030.

V septembru 2015 je bila izvedena je bila **Kolesarska strokovna ekskurzija po poti »Sava - Krka bike«**, katere namen je bil ogled trase za čim hitrejšo označitev in realizacijo kolesarke povezave od Dolenjskih Toplic do Šmarjeških Toplic, ki je pomembna tako za razvoj turizma v Novem mestu, kakor tudi za povezavo podeželja z mestom. S strani udeležencev (predstavnikov občin, kolesarskih turističnih vodnikov in rekreativnih kolesarjev) smo dobili povratne informacije o trasi, predlaganih ukrepih in vsebinah, ki jih mora povezava ponujati.

Slika: Ekskurzija "Sava - Krka bike"

V času priprave TUS NM 2030 je potekala tudi zaključna faza priprave **Občinskega programa varstva okolja**. Z namenom vključevanja javnosti v pripravo ključnega okoljskega dokumenta lokalne skupnosti sta bili **izvedeni dve delavnici**, kjer so bili opredeljeni ključni okoljski problemi in oblikovani ključni cilji in ukrepi za obvladovanje okoljskih problemov urbanega območja.

Zakon o vzpostavitvi etažne lastnine na predlog pridobitelja posameznega dela stavbe in o določanju pripadajočega zemljišča k stavbi (ZVEtL) še vedno ne daje pravih rezultatov. Večina zemljišč v večstanovanjskih stavbah, kjer so bila etažna stanovanja privatizirana, še vedno ni lastniško urejenih. Zato je župan Mestne občine Novo mesto v letu 2014 **ustanovil Svet za funkcionalna zemljišča**, ki je **aktivno pristopil k vzpodbujanju etažnih lastnikov in upravnikov večstanovanjskih stavb**, da pristopijo k ureditvi zemljišč. Tema je v javnosti vzbudila veliko zanimanja, odprte so bile **razprave na ravni sosedstev, sosek in krajevnih skupnosti**. V mestu je pričel proces, ki bo v doglednem času uredil razmerja med lastniki zemljišč, tako da bo v mestnih soseskah mogoče izvajati javne programe.

Izvajanja ukrepov TUS NM 2030 se bo spremljalo tudi na nivoju odziva in zadovoljstva prebivalstva. V zavedanju, da je vključevanje javnosti v strateške odločitve mesta nujen proces. Javnost je potrebno pravočasno obveščati in aktivno vključevati v odločevalske procese.

12. VIRI

Energetski koncept Mestne občine Novo mesto, Mestna občina Novo mesto, 2008.

Konservatorski načrt za namen prenove Glavnega trga, Rozmanove ulice in Kandijskega križišča v zgodovinskem jedru Novega mesta, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Restavratorski center, 2014 (v fazi priprave).

Letno poročilo za leto 2014 Javnega podjetja, Komunala Novo mesto d.o.o., 2015.

Občinski program varstva okolja Mestne občine Novo mesto, Mestna občina Novo mesto, 2015 (v fazi priprave).

Občinski prostorski načrt Mestne občine Novo mesto (Uradni list RS št. 101/09).

Odlok o načrtu za kakovost zraka na območju Mestne občine Novo mesto (Uradni list RS, št. 108/13).

Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Uradni list RS, št. 76/2004).

Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014 -2020, Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2014.

Poročilo o izvajanju koncesije mestnega potniškega prometa v obdobju 2006 do 2012, Mestna občina Novo mesto, 2013.

Poročilo o stanju okolja v Mestni občini Novo mesto, Mestna občina Novo mesto, 2012.

Regionalni razvojni program za obdobje 2014-2020 v razvojni regiji Jugovzhodna Slovenija, Razvojni center Novo mesto d.o.o., 2014.

Strategija na področju mladih v Mestni občini Novo mesto do leta 2020, Mestna občina Novo mesto, 2015 (v fazi priprave).

Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji, Ministrstvo za infrastrukturo, 2015.

Strategija razvoja turizma v Mestni občini Novo mesto 2015 -2020 (v fazi sprejemanja).

Strategija reševanja romske tematike v Mestni občini Novo mesto za obdobje 2013-2020., Mestna občina Novo mesto, 2013.

Strategija športa v Mestni občini Novo mesto 2010–2020, Mestna občina Novo mesto, 2010.

Strokovne podlage za pripravo Občinskega prostorskega načrta mestne občine Novo mesto, Mestna občina Novo mesto, 2009.

SURS, SI-Stat podatkovni portal. URL: <http://www.stat.si/statweb>

Trajnostna mobilnost za uspešno prihodnost. Smernice za pripravo Celotne prometne strategije, Ministrstvo za infrastrukturo in prostor, 2012.

13. PRILOGE

Priloga št. 1: Seznam predlogov in vsebin krajevnih skupnosti

Krajevna skupnost	Projekti
KS GOTNA VAS	<ul style="list-style-type: none"> • Gradnja kanalizacije Belokranjska cesta • Izgradnja balinišča na športnem igrišču (inv. KS) • Javna razsvetljava v Knezovi ul., ul. Ivana Roba, Jedinščici • Izgradnja črpališče kanalizacije ul. Ivana Roba (PD) • Asfaltiranje dela ceste v ul. Jedinščica (cca 300 m) • Razšitiev ceste Ob potoku • Sanacija brežine potoka Težka voda (odsek Poljak-Šker) • Gradnja pešpoti ob potoku Težka voda, Igrišče Šmihel do mostu na Belokranjski cesti
KS BRŠLJIN	<ul style="list-style-type: none"> • Prenova dela Straške ceste cca 600m (Čefidelj-Mirnopeška cesta) • Ureditev ozkega grla na priključku Ceste brigad in Andrijaničeve c. • Sanacija Vavpotičeve ceste - robniki, odvodnjavanje, preplastitev
KS DRSKA	<ul style="list-style-type: none"> • Ureditev lastništva zemljišč v naselju z večstanovanjskimi hišami • Avtobusna postaja - sanacija in dokončanje - zagrajena jama • Celostna ureditev ulic in pešpoti Drska-stadion • Drska-glavna ulica od zapornic do UL.SG (obnova kom. infrast, ceste) • Topliška c. (sanacija, izgradnja ceste, koles. poti, pločnik do Srebrnič) • Cesarjeva ulica (preplastitev) • Volčičeva ulica (preplastitev) • Ulica Mirana Jarca (preplastitev) • Šmihelska cesta (nadaljevanje izgradnje) • Kandijska cesta - II. del (rekonstrukcija od Zdrav. doma do Težke vode) • Irča vas - dostop do čolnarne v Irči vasi • Semaforizirano križišče Slavka Gruma • Ulica SG in Šegova ulica - otroška igrišč • Izgradnja prometne in druge infrastruk. v okviru OPPN Šipčev hrib • Projekt kurilnice pri OŠ Drska - preureditev v večnamenski prostor
KS KANDIJA GRM	<ul style="list-style-type: none"> • Rešitve glede ležečih policajev - Smrečnikova ulica • Prometna signalizacija - OŠ Grm • Javna razsvetljava v Trdinovi ulici • Obnova Smrečnikove ulice in mostu (PD in začetek gradnje) • Obnova mostu čez Teško vodo • Obnova kanalizacije na Trdinovi ulici • Ureditev javnega potniškega prometa v KS • Ureditev pešpoti, igrišč

KS ŠMIHEL	<ul style="list-style-type: none"> • Rekonstrukcija obstoječe Šmihelske ceste - od ceste do Košenic • Izgradnja novega mostu s pločniki čez potok Težka voda na Smreč.ul. • Izgradnja novega avtobusnega postajališča s parkirišči pri OŠ Šmihel • Izgradnja nove Šmihelske obvozne ceste • Izgradnja trase zahodne obvozne ceste - rinka okrog mesta • Umestitev in izgradnja južne zbirne povezovalne ceste s povezavo • Šmihelske ceste in Belokransjke c., med Košenicami in Sv. Rokom • Otroško igrišče na Košenicah
KS ŽABJA VAS	<ul style="list-style-type: none"> • Semaforiziran prehod za pešce s povezujočimi pločniki • ureditev avtobusnega postajališča na Šentjern. c., JR, protihrupna ograja • Ureditev križišča v Žabji vasi • Komunalna ureditev - menjava azbestnih cevi • Investicije/ urejanje komunalne in urbane opreme na območju Žabje vasi • Športno rekreacijski park Osredok za delovanje KS, druženje krajanov • Otroško igrišče v Žabji vasi v okviru ŠRP Osredok na parceli MONM
KS CENTER	<ul style="list-style-type: none"> • Takojšnja »upočasnitev« prometa na Glavnem trgu (postavitev ležečih policajev ali postavitev merilnikov hitrosti) • Obnova stopnišča z Brega do reke Krke • Ureditev razsvetljave, kjer je še potrebno • Zagotovitev permanentnega čiščenja ulic • Podpiranje projektov društev in NVO, ki prispevajo k oživljanju mestnega jedra • Sanacije stavbe na Novem trgu 6 • Sanacija ograje pred stavbo Breg 1, kjer se sokolska priključi na Glavni trg • Novoletna okrasitev Brega in ostalih temačnih ulic v KS center • Postavitev merilnikov kakovosti zraka • Postavitev merilnikov za hrupa • Obnova mostu v Ragov log • Sanacija nekaterih sprehajalnih poti, ureditev novih ter obnova posameznih klopnic • Obnova igrišča na Loki
KS BUČNA VAS	<ul style="list-style-type: none"> • Pločnik z JR Muhaber • Javna razsvetljava Dolenje Kamence • Igrišče na Dolenjih Kamencah s parkiriščem, potrebni odkupi

KS MAJDE ŠILC	<ul style="list-style-type: none"> • Ureditev križišča Ragovske in Ulice Marjana Kozine ter dveh poti V Ragov log • s semaforjem in razširitvijo asfaltne površine v delu proti Ragovem logu • Sanacija sprehajalne poti od bloka Ragovska 8 do vrtca Ragovska • Sanacija vozišča in opore na Ulici Milana Majcna • Sanacija javne razsvetljave na območju Žibertovega hriba • Namestitev telovadnih orodij v Ragovem logu • Izgradnja pločnika in javne razsvetljave na cesti v Ragovo • Otroško igrišče na Ragovski ulici nad vrtcem • Telovadne naprave na prostem, Ragov log in Portoval
KS LOČNA MAČKOVEC	<ul style="list-style-type: none"> • Rekonstrukcija Šmarješke ceste in pokablitev naselja ob tej cesti • Postavitev avtobusnih nadstrešnic ob Šmarješki cesti • Preplastitev ulic v naseljih Pod Trško goro, Plava laguna • Zamenjava starih in dotrajanih vodovonih cevi po ulici Stražna • Ureditev protihrupne ograje v naselju Stražna • Obnovitev otroških igrišč v KS (postavitev zaščitne ograje, nova igrala) • Pokablitev daljnovoda v naselju Pod Trško goro • Dokončanje hodnika za pešce ob Mlinarski poti, postavitev prometnega ogledala ob Šmarješki cesti za potrebe priključevanja Mlinarske poti • Problematika občinskega parkirišča pod Pavlinovim hribom

Priloga št. 2: Povzetek delavnic po prednostnih usmeritvah TUS NM 2030, 2.7.2015

Na podlagi prejetih pripomb in predlogov na delavnicah, smo oblikovali naslednje najbolj pogoste in jih uredili v tabelo:

NOVO modro MESTO	
1.	Pomoč pri administraciji, usmerjanju, informiranju (potreba po inkubatorju)
2.	Izobraževanje (razvoj kompetenc)
3.	Povezati pomembne akterje na tem področju (Razvojni center, Gospodarsko zbornico, Območno obrtno-podjetniško zbornico)
4.	Komunalna oprema že določenih površin za gospodarstvo
5.	Dostopnost se mora izboljšati
6.	Manjši prispevki (KP, NVSZ)
7.	Podpora razvoju deficitarne dejavnosti (turizem, visoke tehn., predelava lesa, , oskrba starejših) – diverzifikacija rizika
8.	Kolobarjenje znanja
9.	Kompetence: <ul style="list-style-type: none"> - drznost, odgovornost - prodajne kompetence - menedžerska znanja
10.	Kopičenje znanja
11.	Študentje oživljajo mesto in generirajo potrošnjo – razvoj podjetništva
12.	Specializacija fakultet oz. izobraževalnih programov (uporabnost, centri znanja)
13.	Vključujoča znanja – gospodarstvo
14.	Inkubator: <ul style="list-style-type: none"> - administrativna podpora - prodor idej na trg - podpora start-upom
15.	Zadružištvo, socialna podjetja
16.	Nova delovna mesta v turizmu, zdravstvo, oskrbi starejših
17.	Izobraževanje lastnikov

NOVO zeleno MESTO

1. Urejene in vzdrževane zelene mestne površine za otroška igrišča, parke itd.
2. Vzpostavitev varnega sistema kolesarskega omrežja (potrebujemo sklenjen sistem)
3. Določiti konkretne cilje (delež poti v mestu, uporabljanje drugih oblik, štetje prometa kolesarjev, avtomobilov)
4. Določiti območja, kjer se tovrstno infrastrukturo ureja prednostno – večje soseke
5. Dnevne migracije – težave s parkiranjem – učinkovit sistem javnih prevozov
6. Center mesta razbremeniti s prometom
7. Valorizacija zelenih površin in nato spodbujanje iniciativ prebivalstva za ureditev parkov in ostalih zelenih površin
8. Problematika kurilnih naprav v mestu – PM 10; uporabnikom je potrebno razložiti problematiko, nove tehnologije
9. Solarna energija kot rešitev za boljšo kakovost življenja
10. Potreba mesta po žepnih parkih, boljša urejenost obstoječih parkov in območij ob Krki – spodbujati ljudi, da se aktivno vključijo v urejanje površin, tako se počasi vzgaja občutek odgovornosti do mestne infrastrukture in površin
11. Prenova kanalizacijskih sistemov in obstoječe infrastrukture
12. Spodbujanje vseh aktivnosti za čisto reko Krko
13. Zeleno mesto je res zeleno glede urejenosti in funkcionalnosti mestnih zelenih površin, je čisto in tehnološko sodobno glede rabe naravnih virov (voda, zrak, gozdovi, energija)
14. Čistoča in urejenost mestnih javnih površin
15. Recikliranje prostorov – uporabiti prostore, ki so prazni in propadajo
16. Večja ambicioznost zelenih površin za urbano rabo
17. Potreba po mestnem arhitektu
18. Kolesarske in pešpoti morajo biti bolj privlačne od uporabe avta

NOVO vključujoče MESTO

1. Vključujoče mesto mora zagotavljati kakovost in varnost bivanja
2. Mesto mora vključevati vse ciljne skupine ter vsem omogočiti kakovostno bivanje
3. Povezati je potrebno akterje, ki delujejo na tem področju
4. Koordinacija dogajanja v mestnem jedru
5. Spodbuditi je potrebno ukrepe za naselitev v samem mestnem jedru
6. Morali bi postati stičišče kreativnih idej
7. Slabi stanovanjski programi
8. Potrebujemo prostore, kjer se lahko srečujejo različne starostne skupine
9. Mesto mora ponovno dobiti meščane
10. Kakovostna ponudba programov za različne ciljne skupine
11. Potrebno je zagotoviti pestrost kulturnega in športnega dogajanja
12. Povezava mesta z različnimi KS ter njihovo infrastrukturo
13. Razvijanje tradicionalnih prireditev
14. Ureditev prostorov za dogodek
15. Mestu manjkajo prostori za mlade, saj se družijo na parkiriščih in ostalih neurejenih javnih prostorih
16. Potrebno je zagotoviti programe za vključevanje migrantov, Romov in ostalih ranljivih skupin in ki jih je potrebno aktivno vključiti v družbeno dogajanje -
17. Potrebno je vzpostaviti lokalno pisarno za koordinacijo in povezavo različnih projektov in društev na različnih področjih dela

NOVO povezujoče MESTO

1. Lokalna ekološka tržnica, kjer bi bili predstavniki lokalnih pridelovalcev, možna tudi prodaja na domu
2. Vzpostavitev e-tržnice
3. Povezava tržnice z društveno dejavnostjo
4. Novi koncepti trženja (potrošniška zadruga, KZ Krka)
5. Partnersko kmetovanje (eko zaboječki)
6. Neposreden stik med kmetom ter potrošnikom, kar ustvari solidarnostno vez do manjših kmetov
7. Kratke transportne poti – posredno ustvarjanje novih delovnih mest
8. Urbano vrtnarjenje (izmenjava semen)
9. Izboljšanje zdravja prebivalcev z zdravo hrano, lokalno pridelano
10. Zagotavljati zadostne obseg ponudbe
11. Izobraževanja za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji
12. Kotički v trgovinah za neprepoznavne lokalne pridelovalce
13. Zdrava prehrana v šole
14. Osveščenost potrošnikov, ki bi jo dosegli z različnimi dogodki na tržnici
15. Uporaba lesa v gradbeništvu – lesene igrače v vrtec
16. Ponovno vzpostaviti male žage
17. Podpirati uporabo lesa
18. Objekte »obleči« v les
19. Vzpostaviti sistem butičnih daril iz lesa
20. Vključitev elementov lesa v urbano opremo v večji meri

Priloga št. 3: Povzetek Delavnice v sklopu javne razprave o celoviti prenovi Glavnega trga, Rozmanove ulice in Kandijskega križišča v zgodovinskem jedru Novega mesta z dne 28. 2. 2015

Izhodiščni dokument za urejanje zgodovinskega jedra Novega mesta je Konzervatorski načrt, ki ga je bilo potrebno zaradi izjemnega pomena obravnavati s strokovno in ostalo zainteresirano javnostjo v okviru javne obravnave. Na podlagi prejetih pripomb in predlogov v času javne obravnave je bila vsebina načrta ovrednotena, hkrati pa so se oblikovala stališča, ki so izhodišče za izvajanje ukrepov v zvezi z urejanjem obravnavanega prostora. Sama javna obravnava je potekala v obliki interaktivnih delavnic, organizirana so bila različna omizja z naslednjimi tematikami:

1. Tema 1. omizja: » Kaj menite, po čem je naše mesto najbolj prepoznavno?«
2. Tema 2. omizja: » Kakšno vlogo in pomen bi namenili Glavnemu trgu po prenovi«
3. Tema 3. omizja: » Kateri dogodki so vam v mestu pomembni in se jih oz. bi se jih radi udeleževali?«
4. Tema 4. omizja: » Kako se počutite v Novem mestu?«
5. Tema 5. omizja: » Ali ste družbeno aktivni?«
6. Tema 6. omizja: » Zakaj vam je zgodovinsko mestno jedro pomembno?«
7. Tema 7. omizja: » Kakšno ponudbo pričakujete oz. pogrešate v mestnem jedru?«

Najpogosteje našteje sestavine kulturne identitete, ki zadevajo materialno in duhovno kulturo so naslednje, našteje po vrstnem redu glede na število predlogov: Breg, Cviček, Kapitelj, situla, avtobusna postaja, Tovarna zdravil Krka, Revoz, Šance, Glavni trg, reka Krka, Marof, arkade, Cvičkarija, Kettejev drevored, okljuk reke Krke, leseni most v Ragov log, Sokolski dom in zeleno zaledje mesta (Portoval in Ragov log). Mestno jedro je po mnenju vseh obiskovalce nujno potrebno prenove, tako v vsebinskem kot tudi v infrastrukturnem smislu. Za uspešno uresničitev vseh teh predlogov pa predlagajo usklajeno povezavo vseh dejavnosti in ponudbe v mestnem jedru. To bi lahko omogočala mestna pisarna oz. mestni menedžer, ki bi deloval kot povezovalni element vseh interesov v mestnem jedru. Osnova za vsebinsko in programsko obogatitev ponudbe v mestu je povečanje število stalnih prebivalcev tako s finančnimi spodbudami, kot z omogočanjem zaposlitve degradiranih bivalnih površin. Potrebno je zagotoviti prireditvene prostore, ki bodo v mesto pripeljali različne dogodke in vsebine. Mestno jedro mora postati kot »dnevna soba«, kjer imamo vse na dosegu roke. Mestno jedro je večina udeležencev, ne glede na njihov status (prebivalec, obiskovalec, zaposleni), v prvi vrsti prepoznala kot srce, dušo in simbol mesta. Kot glavni razlog, zakaj prihajajo vanj, so navedli druženje oziroma izmenjavo. Do njega gojijo tudi podobna pričakovanja, ki jih je potrebno s premišljenimi strategijami izpolniti.

Potrebno je zagotoviti varnost in kvaliteto vseh občanov z različnimi dejavnostmi od urejenosti okolja, razsvetljave, do urejenih urbanih prostorov, sprehajalnih poti. Pri dviganju kakovosti življenja v lokalnih urbanih okoljih, kjer se soočamo z odtujenostjo urbanega življenja in krčenjem javnih prostorov, je zelo pomembno vzpostavljanje pogojev za večjo participacijo oz. soodločanje lokalnega prebivalstva pri pomembnih odločitvah v občini. Obstoječi mehanizmi kot so zbori občanov, referendumski in ljudske iniciative so visoko formalizirani in zakonsko zapleteni postopki in se zato redko uporabljajo, v ta namen je potrebno vzpostaviti in aktivirati mrežo nevladnih društev na področjih kulture, športa ter ostale oblike združevanj civilne družbe. Javnost je potrebno pravočasno obveščati in aktivno vključevati v odločevalske procese.

